

הביטחון הסוציאלי של הפרילנסרים בישראל

סקירת ספרות | יוני 2015

נערך על ידי ד"ר רובי נתנזון, איתמר גזלה ודפנה פיזם

הביטחון הסוציאלי של הפרילנסרים בישראל

סקירת ספרות

תל אביב, יוני 2015

ד"ר רובי נתנזון

איתמר גזלה

דפנה פיזם

מחקר זה מומן על ידי המוסד לביטוח לאומי

©All Copyrights belong to The Macro Center for Political Economics and the National Insurance Institute of Israel. The views expressed in this publication are not necessarily those of the National Insurance Institute of Israel or the organizations for which the authors work.

© כל הזכויות שמורות למרכז מאקרו לכלכלה מדינית ולמוסד לביטוח לאומי.
אין להעתיק לצלם ולשכפל ללא רשות.

מרכז מאקרו לכלכלה מדינית
רחוב פינסקר 21 תל אביב 6342113
טלפון : +972-3-5251057
פקס : +972-3-5251058
www.macro.org.il

עיצוב כריכה :
www.wisebear.co.il
הדפסה :
www.c-copy.co.il

ISBN 978-965-7523-36-0

תוכן עניינים

1	תקציר מנהלים
2	מבוא
7	תרומתם הכלכלית של הפרילנסרים
8	הגדרת פרילנסר בעולם
12	גיבוש הגדרת "פרילנסר"
13	מעצמאי לפרילנסר
17	אוכלוסיית הפרילנסרים בישראל
25	מעמד פרילנסר בפסיקה הישראלית
27	מדיניות כלפי פרילנסרים – השוואה בינלאומית
34	מגמות בשוק העבודה בעולם
38	המלצות לצעדי מדיניות
42	רשימה ביבליוגרפית
45	נספח : סקר המוסד לביטוח לאומי

לוחות

- 4..... 2013 :1 לוח : התפלגות אוכלוסיית העצמאים באירופה ובישראל, 2013
- 7..... 2013 :2 לוח : פדיון לפי ענף כלכלי עבור עוסקים, מעסיקים ושאנים מעסיקים, 2013
- 8..... 2013 :3 לוח : הפדיון של עוסקים שאינם מעסיקים שכירים, לפי ענף כלכלי, 2013
- 21..... 2013 :4 לוח : התפלגות משלחי יד המאפיינים את אוכלוסיית הפרילנסרים (%), לפי מחוז, 2013
- 22..... 2013 :5 לוח : התפלגות פנימית של אוכלוסיית הפרילנסרים (%), לפי מחוז, 2013
- 23..... 2013 :6 לוח : התפלגות אוכלוסיית הפרילנסרים על פי תחומי עיסוק ושכר חודשי ההתחלתי, 2013
- 31..... :7 לוח : טבלת השוואה מסכמת- הגדרה ומדיניות כלפי פרילנסרים
- 34..... 2005-2013 :8 לוח : עצמאים שאינם מעסיקים עובדים (%) מבין כלל המועסקים והעצמאים, אנגליה, 2005-2013
- 34..... 2005-2013 :9 לוח : עצמאים שאינם מעסיקים עובדים (%) מבין כלל המועסקים והעצמאים, ארה"ב, 2005-2013
- 35..... 2005-2013 :10 לוח : עצמאים שאינם מעסיקים עובדים (%) מבין כלל המועסקים והעצמאים, ספרד, 2005-2013
- 35..... 2005-2013 :11 לוח : עצמאים שאינם מעסיקים עובדים (%) מבין כלל המועסקים והעצמאים, גרמניה, 2005-2013
- 36..... 2005-2013 :12 לוח : עצמאים שאינם מעסיקים עובדים (%) מבין כלל המועסקים והעצמאים, איטליה, 2005-2013
- 36..... 2005-2013 :13 לוח : עצמאים שאינם מעסיקים עובדים (%) מבין כלל המועסקים והעצמאים, פורטוגל, 2005-2013
- 37..... 2005-2013 :14 לוח : עצמאים שאינם מעסיקים עובדים (%) מבין כלל המועסקים והעצמאים, ישראל, 2005-2013

תרשימים

- 3..... 1995-2013 :1 תרשים : שיעור העצמאים שאינם מעסיקים מכלל המועסקים במשק (%), 1995-2013
- 5..... 2013 :2 תרשים : שיעור העצמאים שאינם מעסיקים מכלל המועסקים באירופה וישראל (%), 2013
- 9..... 2013 :3 תרשים : התפלגות העוסקים שאינם מעסיקים שכירים והפדיון (%), לפי ענף כלכלי, 2013
- 16..... :4 תרשים : תרשים זרימה- הגדרת פרילנסר
- 17..... :5 תרשים : התפלגות העצמאים לפי ענפים (%)
- 18..... :6 תרשים : עצמאים וחברות שאינם מעסיקים שכירים, 2013 (אלפים)
- 19..... :7 תרשים : התפלגות אוכלוסיית הפרילנסרים על פי תחומי עיסוק אופייניים (אלפים)
- 19..... :8 תרשים : דירוג הביקוש לעובדים לפי עשירונים 2013
- 20..... :9 תרשים : התפלגות אוכלוסיית הפרילנסרים (%), לפי מחוזות
- 24..... 1995-2013 :10 תרשים : שיעור העצמאים שאינם מעסיקים עובדים מכלל המועסקים במשק, לפי מין, 1995-2013

תקציר מנהלים

- המונח פרילנסר בעולם מוצג לרוב תחת המושג "עובדים עצמאיים תלויים כלכלית" כאשר מושג זה מתייחס לאדם המוגדר כעובד עצמאי שאינו מעסיק אחרים והכנסתו תלויה במעסיק עיקרי.
- בשנת 2013, כ-50% מכלל העוסקים (פטור, מורשה וחברה בע"מ), 212,042 במספר, לא העסיקו שכירים וכ-50% היו מעסיקים. אולם, חלקם בפדיון של אלו שלא העסיקו שכירים נמוך ביחס לחלקם של המעסיקים, 5.9% (97,776 מיליוני ₪) לעומת 94.1% בהתאמה (1,559,449 מיליוני ₪).
- נכון לשנת 2013, מספר המועסקים הגבוה ביותר מבין התחומים המאפיינים את הפרילנסרים הוא בתחום הנדסאות מחשבים ותכנות כ-21% (כ-70 אלף איש), הנהלת חשבונות כ-15% (כ-51 אלף איש) וניהול, שיווק ופרסום כ-10.5% (כ-36 אלף איש). כמו כן, אלו שלושת המקצועות בעלי הביקוש הגבוה ביותר מצד המעסיקים.
- מרבית הפרילנסרים מועסקים במחוז מרכז ומהווים כ-44% (87,718 מועסקים) מכלל הפרילנסרים. מנגד, כ-13% (25,397 מועסקים) מהפרילנסרים בלבד מועסקים במחוז הדרום.
- השכר ההתחלתי החודשי הממוצע של המקצועות המאפיינים את אוכלוסיית הפרילנסרים עומד על 9,421 ₪ נכון לשנת 2013 בעוד השכר הממוצע החודשי למשרת שכיר לשנת 2013 עמד על 8,828 ₪.
- נכון לשנת 2013 שיעור הנשים העצמאיות שאינן מוגדרות כמעסיקות עומד על 6.3% מבין כלל הנשים המועסקות וכ-2.9% מכלל המועסקים ומהוות כ-102 אלף נשים. שיעור הגברים העצמאיים שאינם מעסיקים עומד על 8.8% מבין כלל הגברים המועסקים וכ-4.7% מכלל המועסקים ומהווים כ-161.5 אלף גברים.
- כיום בישראל, בשונה מקבוצת העצמאיים והשכירים, קבוצת הפרילנסרים איננה מוכרת מכוח החוק תחת הגדרה רשמית, אלא רק כחלק מקבוצת העצמאיים, ובשל כך אין מדיניות ברורה בנוגע לאופן העסקתם והזכויות המגיעות להם.
- בהתבסס על ההגדרות הקיימות בעולם וההגדרה המצויה בפסיקה הישראלית, גובשה הגדרה לפיה עובד עצמאי שאינו מעסיק עובדים נוספים, 50% מהכנסתו תלויה במעסיק/לקוח בודד, מוגדר כעוסק פטור/מורשה או חברה בע"מ, פתח תיק במס הכנסה ללא תיק ניכויים ונותן שירות עבודה זמני לביצוע משימה ספציפית יוגדר כפרילנסר וזאת לאחר עמידה בתנאים אלו בתקופה של שישה חודשים.
- במטרה להביא להסרת חסמים עבור העובד הפרילנסר ושיפור מעמדו הועלו המלצות בתחומי הרווחה, הביטחון הסוציאלי והחקיקה, בהסתמך על המדיניות הקיימת בעולם.

מבוא

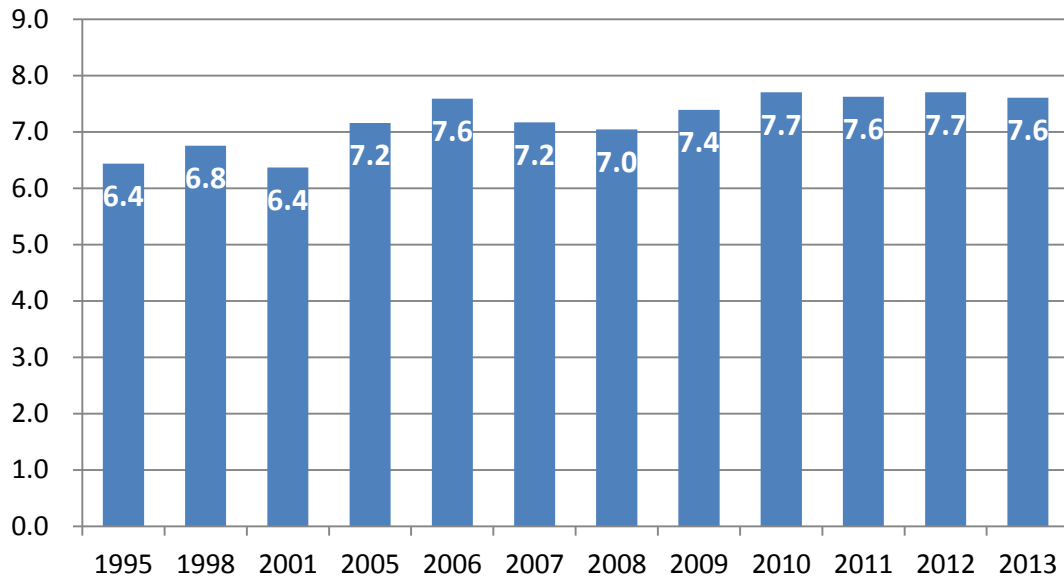
אוכלוסיית המועסקים בשוק העבודה מתחלקת לרוב לשתי קבוצות עיקריות והן שכירים ועצמאים. הבעיה הנוצרת מחלוקה זו היא ה"תחום אפור" הנפער בין שתי קבוצות אלו בו ישנם מועסקים בעלי מאפיינים של עבודה עצמאית ומנגד גם בעלי מאפיינים של עבודה שכירה. לאורך השנים האחרונות מבנה שוק העבודה בעולם עובר שינויים כך שנוצרת תלות בין העובדים באופן עצמאי לבין המעסיקים (הלקוחות) עבורם מתבצע השירות.

המעבר בתחומי מקצוע רבים לצורת העסקה בה עובדים עצמאיים נותנים שירותים מקצועיים למשימות מוגדרות מראש חולל תמורות רבות בשוק העבודה. אחת מתמורות אלה הינה יצירת מעמד הולך ומתרחב של עצמאים שאינם מעסיקים עובדים, בעלי לקוח עיקרי שהיחסים איתם בפועל אינם שונים לעיתים מן היחסים בין עובד למעביד. לעיתים מדובר אפילו בעבודות שבוצעו לפני כן על ידי עובד שכיר ובשכר דומה. בישראל כיום, אין הגדרה ברורה למעמד זה של עובדים אך הכינוי הנפוץ לעצמאי ללא עובדים עם "מעסיק" עיקרי הוא "פריילנסר", המונח משמש לפעמים גם לגבי חלק מן העצמאים שאינם מעסיקים עובדים ושאינו להם מעסיק עיקרי.

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מפרסמת נתונים שנתיים על התפלגות המועסקים במשק לפי מעמד, ומבחינה בין "מעבידים", המעסיקים עובדים בשכר או בתמורה אחרת לבין "עצמאים" אשר אינם מעסיקים עובדים. לפי השנתון הסטטיסטי לישראל של שנת 2014, בשנת 2013 היו העצמאים 7.6% מכלל המועסקים במשק, שהם כ-262.35 אלף איש.

תרשים 1: שיעור העצמאים שאינם מעסיקים מכלל המועסקים במשק (%), 1995-2013¹

התופעה של קיום קבוצת מועסקים בעלי מאפיינים של עצמאים שאינם מעסיקים עובדים תחתיהם אינה מאפיינת רק את ישראל אלא היא תופעה רחבה יותר בה ניתן להבחין במדינות שונות. במדינות האיחוד האירופי, נכון לשנת 2013, שיעור העצמאים שאינם מעסיקים עובדים הוא כ- 71.6% לעומת רק כ-28.4% המעסיקים עובדים. כמו כן, שיעור העצמאים מסך המועסקים באיחוד האירופי עומד על כ-15% ושיעור העצמאים שאינם מעסיקים עובדים מסך המועסקים עומד על 10.8%. בשונה מהאיחוד האירופי, בישראל שיעור העצמאים שאינם מעסיקים עובדים הוא 66.1% לעומת 33.9% המעסיקים עובדים וכן שיעור העצמאים מסך המועסקים בישראל נמוך יותר ועומד על כ-11.5% ושיעור העצמאים שאינם מעסיקים עובדים מסך המועסקים בישראל גם כן נמוך יותר ועומד על כ-7.6%.

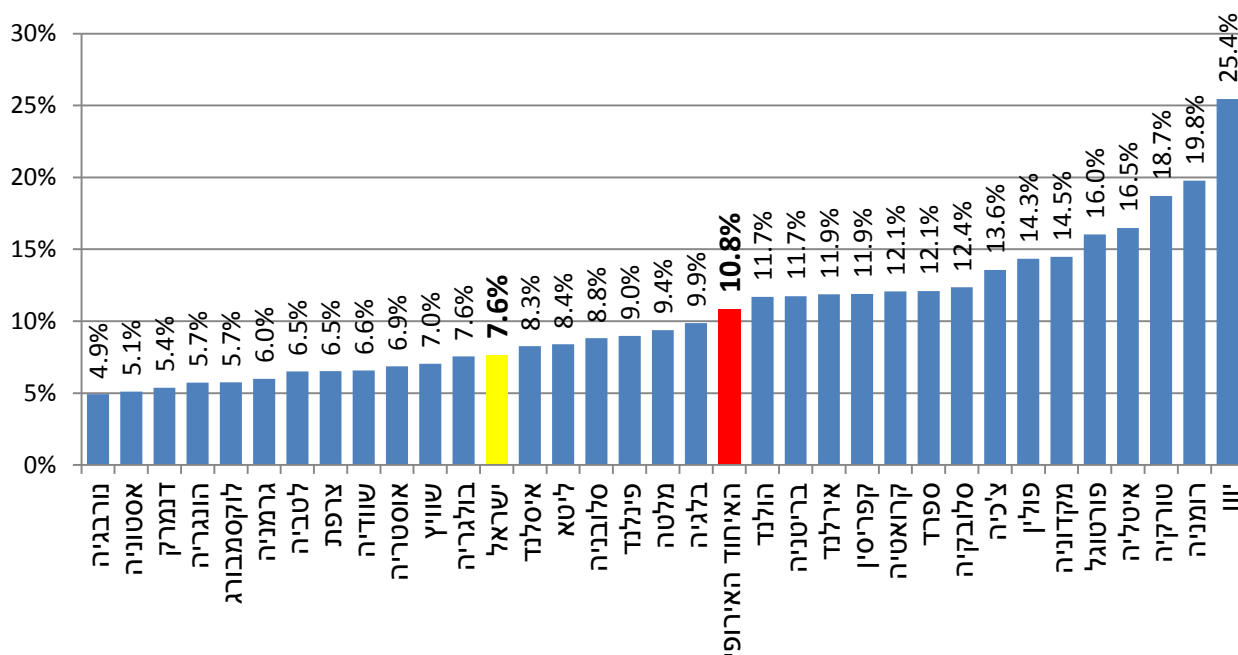
¹ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2014, עיבוד מרכז מאקרו

לוח 1: התפלגות אוכלוסיית העצמאים באירופה ובישראל, 2013²

שיעור העצמאים מסך המועסקים (%)	לא מעסיקים עובדים (%)	מעסיקים עובדים (%)	עצמאים (אלפים)	
15.2%	71.6%	28.4%	32,633.1	האיחוד האירופי
11.4%	60.5%	39.5%	466.2	אוסטריה
23.4%	70.5%	29.5%	5,192.4	איטליה
12.4%	66.5%	33.5%	21.5	איסלנד
16.5%	72.0%	28.0%	310.4	אירלנד
8.9%	57.4%	42.4%	55.2	אסטוניה
11.5%	65.8%	34.2%	336.7	בולגריה
14.2%	69.7%	30.3%	642.0	בלגיה
14.2%	82.7%	17.3%	4,255.3	בריטניה
10.7%	56.0%	44.0%	4,237.4	גרמניה
8.8%	60.9%	39.1%	237.3	דנמרק
15.5%	75.1%	24.9%	1,288.3	הולנד
10.9%	52.3%	47.7%	425.6	הונגריה
23.3%	80.1%	19.9%	5,952.4	טורקיה
32.1%	79.3%	20.7%	1,127.8	יוון
11.5%	66.1%	33.9%	396.7	ישראל
8.4%	68.2%	31.8%	20.1	לוקסמבורג
10.7%	60.8%	39.2%	95.7	לטביה
10.6%	79.3%	20.8%	137.1	ליטא
13.9%	67.6%	32.4%	24.4	מלטה
19.1%	75.7%	24.4%	129.8	מקדוניה
6.8%	72.8%	27.2%	176.3	נורבגיה
12.1%	73.0%	27.0%	109.5	סלובניה
15.5%	79.8%	20.2%	360.5	סלובקיה
17.2%	70.4%	29.6%	2,946.1	ספרד
18.5%	77.4%	22.6%	2,884.8	פולין
21.3%	75.4%	24.6%	942.3	פורטוגל
13.0%	69.1%	31.0%	318.9	פינלנד
16.9%	80.1%	19.9%	835.2	צ'כיה
10.8%	60.3%	39.7%	2,787.8	צרפת
15.9%	74.7%	25.3%	58.1	קפריסין
16.5%	73.3%	26.7%	251.0	קרואטיה
21.0%	94.0%	6.0%	1,799.3	רומניה
10.4%	63.3%	36.7%	488.0	שוודיה
13.2%	53.5%	46.5%	587.0	שוויץ

² EUROSTAT והלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2014. עיבוד מרכז מאקרו.

תרשים 2: שיעור העצמאים שאינם מעסיקים מכלל המועסקים באירופה וישראל (%)³ 2013

מוטיבציה ומכשולים:

צורת ההעסקה של עצמאים בכלל ושל פריילנסרים בפרט מאפשרת לעיתים לעוסקים גמישות גבוהה המתבטאת בין היתר בסידור שעות העבודה ובניידות גיאוגרפית, מה שמוביל עוסקים בתחומים מקצועיים מסוימים להעדיף צורת העסקה זו (Fraser & Gold, 2001) ולעיתים אף להפנמה של מעמדו של המועסק כמעין יזם של כוח עבודה (Storey et al., 2005). מצד שני, מעבר של שכיר למעמד של פריילנסר נמצא, בהקשרים מסוימים, ככרוך בעליית תחושה של אי וודאות תעסוקתית ובקושי גובר לשמור על זרם הכנסות יציב (Dex et al., 2000; Stanworth & Stanworth, 1995). יתר על כן, ניתוק הקשר בין שעות העבודה לבין התמורה עשוי ליצור מצבים בעייתיים בהקשר של ימי חופשה ומחלה, כפי שיוזכר ביתר פירוט בהמשך.

על פי מחקר שהתבצע בארה"ב נמצא כי שתי הסיבות העיקריות בגינן אנשים בוחרים לעבוד כ-פריילנסרים הן להרוויח יותר ולהביא לגמישות בלוח הזמנים, אך שני המכשולים העיקריים המזוהים ע"י הפריילנסרים הם מחסור בהכנסה יציבה וקשיים בחיפוש עבודה (Freelance Union & Elance-oDesk, 2014).

כיום בישראל, בשונה מקבוצת העצמאים והשכירים, קבוצת הפריילנסרים איננה מוכרת מכו החוק תחת הגדרה רשמית ובשל כך אין מדיניות ברורה בנוגע לאופן העסקתם והזכויות המגיעות להם. בהצעת חוק שקודמה בעבר (הצעת חוק המשתתף החופשי, התשס"ט–2009) ניתנה הגדרה

³ EUROSTAT והלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2014. עיבוד מרכז מאקרו.

עבור "פרילנסר" או בעברית "משתתף חופשי". על פי ההגדרה "משתתף חופשי" – מי שהוא בעל מקצוע או בעל ידע מיוחד שהתקשר בחוזה עם מזמין לשם ביצוע עבודה אישית, שלא על בסיס קבוע ושלפחות 75% מהכנסתו מיגיעה אישית לפי סעיף (1)2 או (2)2 לפקודת מס הכנסה, באותה תקופת התקשרות מקורם בהתקשרות עם אותו מזמין. נכון להיום, לא חוקק חוק על בסיס הצעת החוק הנ"ל. עקב כך, פרילנסרים ממשיכים למצוא את עצמם נופלים בין הכיסאות: הם אינם זכאים, מצד אחד, לזכויות מהן נהנים עובדים שכירים, כגון ימי חופשה ומחלה, דמי אבטלה, והסכמי עבודה. מצד שני הם חסרים במקרים רבים את היכולת ואת האמצעים להתמודד עם החובות הנדרשים מעצמאים ומחברות, הכרוכים במקרים רבים בידע מקצועי ובגמישות כלכלית שמאפיינים יותר ארגונים מאשר אנשים פרטיים.

בשנת 2012 ההכנסה הממוצעת לחודש של עצמאי הייתה כ-9,003 ₪, כ-12% יותר מן השכר הממוצע לחודש של שכיר. אי השוויון בהכנסות (על פי מדד גייני) בקרב עצמאים נמצא באותה שנה כגדול יותר (0.5038 לעומת 0.4757 אצל השכירים), וההכנסה החציונית של העצמאים הייתה כ-4,550 ₪ לחודש בשנה לעומת שכר חציוני של כ-5,493 ₪ לחודש בשנה עבור שכירים. כלומר, הכנסתם של מרבית העצמאים נמוכה יותר מאשר הכנסתם של השכירים. כמו כן, בעוד שלשכירים יש בדרך כלל רכיבים נוספים מעבר לשכר עבודה, כגון ימי מחלה וחופשה בתשלום, פנסיה ותנאים נלווים, העצמאי מפריש את כל אלה, אם בכלל, מן ההכנסה שצוינה.

בעוד שחלקם בוחרים במעמד זה במודע בשל היתרונות שהוא מספק, חלק לא מבוטל מגיעים אליו בליט ברירה. לכן חשוב למצוא פתרונות שלא יפגעו ביתרונות שמי שמועסק במעמד זה עשוי להפיק ממנו. ניגוד זה מלווה לא רק פרילנסרים אלא גם עצמאים ובמידה מסוימת גם עסקים קטנים.

הנתונים המוצגים במסמך זה כוללים התייחסות לעובד הפרילנסר לעיתים כעובד עצמאי ולעיתים בתור עסק של אדם בודד. אוכלוסיית העוסקים בישראל כוללת סוגי התאגדויות שונים הכוללים עוסקים פטורים, מורשים, שותפויות וחברות בע"מ. יש לציין כי קיים שוני בין מספר העצמאים ומספר העוסקים במשק כך שמספר העוסקים הכולל גבוה יותר ממספר העצמאים וזאת מאחר ואדם בודד יכול לפתוח מספר עסקים תחת שמו.

תרומתם הכלכלית של הפריילנסרים

עובדים פריילנסרים מהווים חלק חשוב, אך נסתר, מאוכלוסיית העסקים הקטנים. על פי מחקר שהתפרסם בבריטניה, את התרומה הכלכלית של העובדים הפריילנסרים ניתן לייחס לעסקים שאינם מעסיקים עובדים (PCG, 2012). נכון לתחילת שנת 2014, מספר העסקים ללא עובדים בבריטניה היה 3,965,775, המהווים 76% מכלל העסקים במגזר הפרטי. התרומה הכלכלית של עסקים אלו עמדה על 231,143 מיליון ליש"ט המהווים 7% ממחזור המכירות של כלל העסקים (BIS, 2014). כמו כן, על פי מחקר בארה"ב, ישנם 53 מיליון פריילנסרים המהווים 34% מכוח העבודה ותרומתם הכלכלית להכנסה הלאומית מוערכת ב-715 מיליארד דולר (Freelance Union & Elance-oDesk, 2014).

לוח 2: פדיון לפי ענף כלכלי עבור עוסקים⁴, מעסיקים ושאנים מעסיקים, 2013⁵

מעסיקים		לא מעסיקים		פדיון (מיליוני ₪)	
% פדיון	% עוסקים	% פדיון	% עוסקים		
94.1	49.9	5.9	50.1	1,657,225	סך הכל (ללא יהלומים)
92.2	56.3	7.8	43.7	39,208	חקלאות, ייעור ודיג
97.8	66.1	2.2	33.9	405,297	תעשייה; כרייה וחציבה
97.1	61.2	2.9	38.8	46,724	אספקת חשמל ומים, שירותי ביוב וטיפול בפסולת
89.8	62.6	10.2	37.4	159,486	בינוי
95.8	62.7	4.2	37.3	501,373	מסחר סיטוני וקמעוני ותיקון כלי רכב מנועיים
93.0	34.6	7.0	65.4	79,842	שירותי תחבורה, אחסנה, דואר ובלדרות
94.7	68.8	5.3	31.2	44,162	שירותי אירוח ואוכל
97.9	51.3	2.1	48.7	100,031	מידע ותקשורת
89.5	57.7	10.5	42.3	25,268	שירותים פיננסיים ושירותי ביטוח
87.3	41.8	12.7	58.2	203,739	פעילויות בנדל"ן; שירותים מקצועיים, מדעיים וטכניים; שירותי ניהול ותמיכה
74.2	24.8	25.8	75.2	43,491	פעילויות בנדל"ן
87.7	44.5	12.3	55.5	97,457	שירותים מקצועיים, מדעיים וטכניים
95.7	54.7	4.3	45.3	62,791	שירותי השכרה, תעסוקה, נסיעות, תחזוקה, שמירה, ניהול ותמיכה
82.6	39.6	17.4	60.4	6,398	חינוך
83.7	36.0	16.3	64.0	28,032	שירותי בריאות, רווחה וסעד
80.7	36.0	19.3	64.0	17,664	אמנות, בידור ופנאי; שירותים אחרים

⁴ עוסק- מוגדר במע"מ כמי שמוכר מוצרים ונכסים, או כמי שנותן שירותים במהלך עסקיו, ובלבד שאינו מלכ"ר או מוסד פיננסי, וכן כמי שעושה עסקת אקראי.

⁵ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, עוסקים ופדיון בענפי הכלכלה על פי מס ערך מוסף 2011-2013.

בישראל, על פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ומס ערך מוסף, מכלל העוסקים (423,237 במספר) הפעילים במשק בשנת 2013, כ-50% לא העסיקו שכירים וכ-50% היו מעסיקים. ואולם, קיים פער ניכר בין חלקם בפדיון של אלו שלא העסיקו שכירים לבין חלקם של המעסיקים 5.9% לעומת 94.1% בהתאמה.

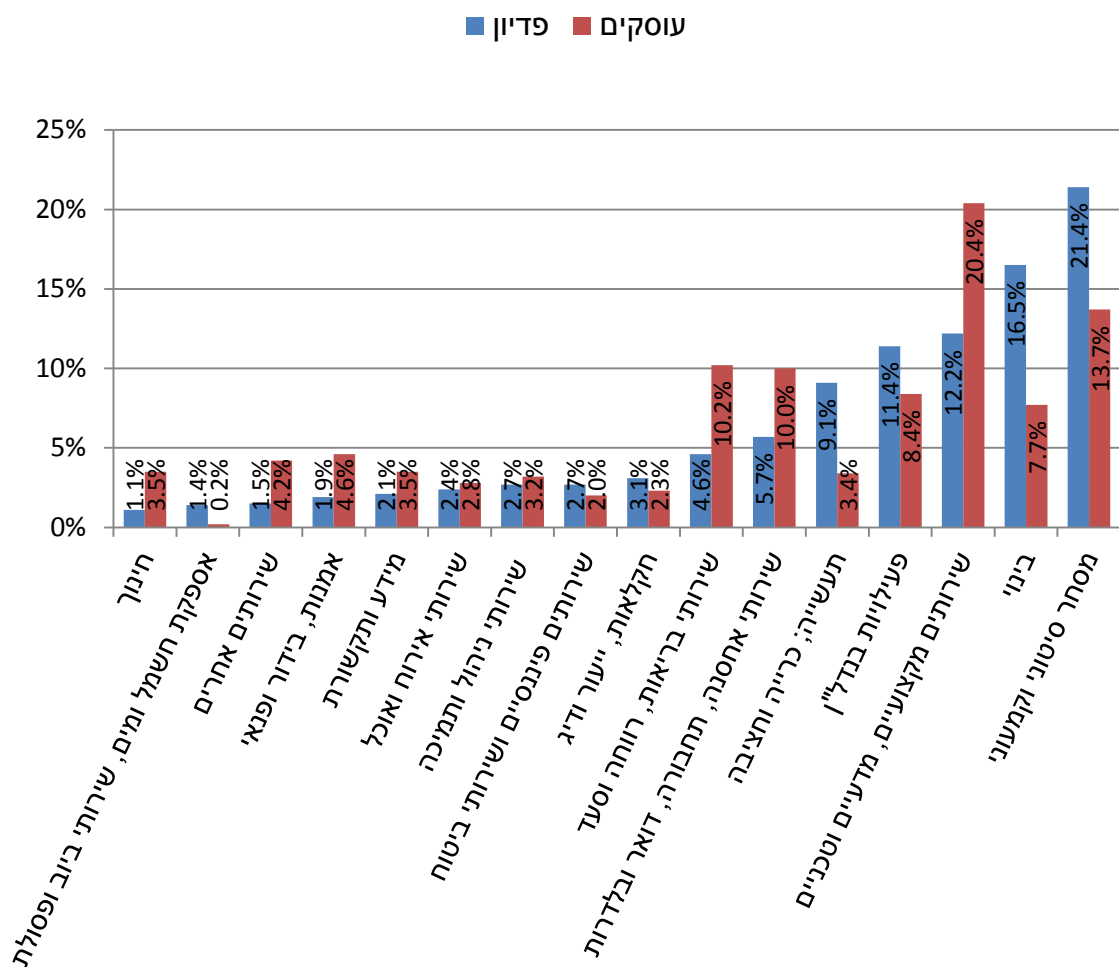
לוח 3: הפדיון של עוסקים שאינם מעסיקים שכירים, לפי ענף כלכלי, 2013⁶

פדיון (מיליוני ₪)	מספר עוסקים	
97,776	212,042	סך הכל (ללא יהלומים)
21,058	29,085	מסחר סיטוני וקמעוני, ותיקון כלי רכב מנועיים
16,268	16,433	בינוי
11,987	43,322	שירותים מקצועיים, מדעיים וטכניים
11,221	17,798	פעילויות בנדל"ן
8,917	7,186	תעשייה ; כרייה וחציבה
5,589	21,148	שירותי אחסנה, התחבורה, דואר ובלדרות
4,569	21,709	שירותי בריאות, רווחה וסעד
3,058	4,910	חקלאות, ייעור ודיג
2,700	6,785	שירותי ניהול ותמיכה
2,653	4,247	שירותים פיננסיים ושירותי ביטוח
2,341	5,851	שירותי אירוח ואוכל
2,101	7,380	מידע ותקשורת
1,877	9,697	אמנות, בידור ופנאי
1,524	8,837	שירותים אחרים
1,355	345	אספקת חשמל ומים, שירותי ביוב וטיפול בפסולת
1,113	7,342	חינוך

הענפים שחלקם בפדיון הוא הגבוה ביותר, מבין אלו שלא מעסיקים שכירים, הם ענף המסחר הסיטוני והקמעוני, ענף הבינוי, ענף השירותים המקצועיים, המדעיים והטכניים וענף הפעילויות בנדל"ן. לעומת זאת, הענפים עם מספר העוסקים הגדול ביותר הם ענף השירותים המקצועיים, המדעיים והטכניים, ענף המסחר הסיטוני והקמעוני, ענף שירותי הבריאות, הרווחה והסעד וענף שירותי האחסנה, התחבורה, הדואר והבלדרות. הענפים שחלקם בפדיון הוא הנמוך ביותר, הם ענף החינוך וענף אספקת חשמל ומים ושירותי ביוב וטיפול בפסולת. לעומת זאת, הענפים עם מספר העוסקים הקטן ביותר הם ענף אספקת חשמל ומים ושירותי ביוב וטיפול בפסולת וענף השירותים הפיננסיים ושירותי הביטוח.

⁶ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, עוסקים ופדיון בענפי הכלכלה על פי מס ערך מוסף 2011-2013.

תרשים 3: התפלגות העוסקים שאינם מעסיקים שכירים והפדיון (%), לפי ענף כלכלי, 2013

הגדרת פריילנסר בעולם

בעולם המונח "פריילנסר" מוצג לרוב תחת המושג "עובדים עצמאיים תלויים כלכלית" (Economically dependent self-employed worker). מושג זה מתייחס לאדם המוגדר כעובד עצמאי שהכנסתו תלויה במעסיק עיקרי (Eurofound, 2002).

בספרד, בשנת 2007 היתה הכרה במעמד זה של עובדים במסגרת חוק העבודה. על פי החוק, מעמד זה מוגדר עבור אדם המבצע פעילות מקצועית באופן ישיר ואישי ללקוח בודד, מתן השירות מתבצע באופן עקבי תמורת קבלת תגמול וקיימת תלות במעסיק המהווה 75% ממקור ההכנסה. מעבר לכך, על מנת להיות מוגדר כעובד עצמאי תלוי כלכלית יש לעמוד בתנאים המצטברים הבאים: אינו מעסיק עובדים תחתיו, אינו מקיים חוזים עם גורם שלישי עבור מתן השירות, אינו נותן את אותם שירותים הניתנים על ידי עובדי הלקוח, עליהם לספק בעצמם את החומרים והכלים הדרושים עבור ביצוע העבודה, התקדמות העבודה מתבצעת תחת ניהול עצמאי, עליהם לקבל תמורה בעלת ערך בהתאם לתוצאות העבודה ולקייחח הסיכונים האישיים (Sanchez Torrest, 2010).

מאפיין נוסף של עובד עצמאי תלוי כלכלית הוא קיום חשבון עסק עצמאי כמו למשל קבלנים שאינם מעסיקים עובדים נוספים תחתיהם המוכרים את מוצריהם או נותנים שירותים באופן עצמאי תחת חוזה ובעלי אוטונומיה מוגבלת (OECD Employment Outlook, 2014). **באיטליה**, "עובד עצמאי תלוי כלכלית" מאפיין אדם העובד על בסיס של חוזים מתואמים ומתמשכים (Continuous and Coordinated Contractual relationships - Co.Co.Co) אשר מוגדרים כעצמאים העובדים תחת כפיפות גבוהה ללקוח עיקרי. המטרה של החוזים היתה למנוע ניצול יחסי עבודה מסוג זה על מנת לעקוף את תקנות התשלום של דמי הביטוח הלאומי, ובכך להפחית את עלויות העסקה.

מושג נוסף המאפיין עובד עצמאי תלוי כלכלית הוא "Employee-like person" המוכר במספר מדינות, בהן **אוסטריה וגרמניה**. מושג זה מתייחס לאדם המבצע עבודה או נותן שירותים עבור אדם אחר ללא חוזה העסקה, אך קיימת תלות כלכלית. הקריטריונים על מנת להיות מוגדר כתלוי כלכלית כוללים: עבודה עבור לקוח אחד או מספר לקוחות מוגבל, אין שימוש במשאבים עצמיים. בגרמניה התלות הכלכלית במעסיק צריכה להיות **יותר מ-50%** מסך ההכנסה (ILO, 2013). **באוסטריה**, עובד עצמאי תלוי כלכלית יכול להיות גם בעל חוזה עבור "מתן שירות חופשי" ("Free service contract"). חוזה מסוג זה מגדיר יחסי עבודה פריילנסרית בין הצדדים (Eurofound, 2009).

כמו כן, ישנן הגדרות המרחיבות מעט יותר את מאפייני קבוצת עובדים זו. יתכן ופריילנסר יעבוד עבור חברה אחת או עבור מספר מעסיקים כשהדגש הוא ביצוע משימה ספציפית (Felfe et al., 2008).

בארצות הברית, פריילנסרים מוגדרים כאנשים העוסקים באופן משלים או זמני בפרויקט או חוזה המבוסס על עבודה ב-12 החודשים האחרונים, תוך סיווגם לחמש קבוצות שונות (Freelance Union & Elance-oDesk, 2014):

- קבלנים עצמאיים- קבוצה זו מוגדרת עבור פריילנסרים "מסורתיים" אשר אין להם מעסיק ומבצעים עבודה עצמאית או משלימה על בסיס פרויקט.
- Moonlighters- עובדים מקצועיים בעלי עבודה עיקרית ראשית (עובדי חברה) שעושים פרויקטים נוספים באופן עצמאי לארגונים ללא כוונת רווח לאחר עבודתם.
- עובדים מגוונים- אנשים עם מקורות הכנסה מרובים הנובעים מתערובת של מעסיקים "מסורתיים" ומעבודה פריילנסרית.
- עובדים זמניים- אנשים בעלי מעסיק בודד, לקוח, משימה בודדת או בעלי חוזה לפרויקט שבו מצב התעסוקה שלהם הוא זמני.
- בעלי עסקים עצמאיים- מדובר בבעלי עסקים שהעסק שלהם כולל בין 1-5 עובדים.

בבריטניה, קיימים שלושה סוגי תעסוקה כאשר קבוצת הפריילנסרים יכולים להיכלל בשתיים מהן, להלן הקבוצות:

- א. עובד (employee)- אדם העובד עבור מעסיק תחת תנאי חוזה העסקה בהם למעביד יש פיקוח על העובד וזמני העבודה, המעביד מספק את כל המשאבים עבור ביצוע העבודה.
- ב. עובד (worker)- אדם העובד תחת חוזה עבור מתן שירות אישי. פריילנסר יכנס תחת הגדרה זו במידה ועל פי תנאי החוזה הוא מבצע את עבודתו באופן אישי ואינו יכול להעסיק עובדים נוספים שיעזרו לו בעבודה (אחרת יחשבו כעצמאים).
- ג. עצמאי- עובד עצמאי הוא בעל יכולת פיקוח עצמית על עבודתו ויכול להעסיק עוזרים לביצוע העבודה.

בדומה לארה"ב, גם **בבריטניה** חוזי העסקה של פריילנסרים מאופיינים בביצוע פרויקט מותנה או מוגבל בזמן. חשוב לציין שקבוצה זו של עובדים מאופיינת בלקיחה עצמית של מרבית או כל העלות והסיכון הגלום בהשבת עבודתם והימצאות מתחת לציפיות הפיריון בביצוע עבודתם (PCG,2012; European Parliament Policy Department, 2013).

גיבוש הגדרת "פרילנסר"

בהתבסס על ההגדרות הקיימות בעולם לקבוצת העובדים הנמצאת בטווח שבין שכירים ועצמאים וההגדרה המצויה בפסיקה הישראלית, גובשה הגדרה במטרה לאתר עובדים בעלי מאפיינים אלו. מי שעונה להגדרת "עובד עצמאי" לפי חוק ביטוח לאומי ופתח תיק במוסד לביטוח לאומי וכן עומד תחת התנאים המצטברים הבאים:

- א. אינו מעסיק עובדים נוספים.
- ב. 50% מהכנסתו תלויה במעסיק / לקוח בודד.
- ג. רישום עוסק פטור/ מורשה/ חברה בע"מ במס ערך מוסף.
- ד. פתח תיק במס הכנסה ולא פתח תיק ניכויים.
- ה. נותן שירותי עבודה עבור לקוח על בסיס זמני תחת חוזה עבור ביצוע משימה ספציפית.

אדם יוגדר כפרילנסר לאחר תקופה של שישה חודשי עבודה רצופים בתנאים המצוינים לעיל.

נקודת המוצא היא הגדרת העובד ה"עצמאי" ודרכה ניתן לפלח את ה"פרילנסר" אשר הוא בעל מאפיינים הייחודים לו. יתרונה של הגדרה זו הינו ביכולתה ללכוד פרופיל של אנשים בעלי מאפיינים קרובים מאוד לאלה של עובד שכיר, כלומר לא מעסיקים איש, בעלי מקום עבודה עיקרי ורוב הכנסתם הינה מעבודה. חסרונה של ההגדרה הינו בכך שיכול להיווצר מצב בו שני בעלי מקצוע אשר דומים בכל דבר פרט לכך שלאחד מעסיק עיקרי ולשני מעסיקים מרובים ייכנסו להגדרות שונות, כאשר ייתכן כי יש להם צרכים דומים. עם זאת, יש ביניהם גם הבדל חשוב אשר מצדיק, במידת מה, את ההבדלה: הכנסתו העיקרית, ולכן גם הביטחון הכלכלי של הראשון תלויה בגורם אחד בלבד, בעוד לשני אין תלות כזו. במקרה בו קיים מעסיק נצלן, בעל המקצוע הראשון נפגע יותר מן העובדה שאינו זוכה לאותן הגנות כמו עובד שכיר.

מעצמאי לפרילנסר

על מנת לאפיין את העובד הפרילנסר, נקודת המוצא היא היותו מוגדר כעובד עצמאי. על פי הגדרת המוסד לביטוח לאומי אדם מוגדר כעובד עצמאי במידה ונמנה אם אחד מן הבאים:

- מי שעוסק במשלח ידו 20 שעות בשבוע בממוצע לפחות.

- מי שהכנסתו החודשית הממוצעת ממשלח ידו עולה על 50% מהשכר הממוצע.

- מי שעוסק במשלח ידו 12 שעות בשבוע, והכנסתו עולה על 15% מהשכר הממוצע.

עצמאי שאינו עונה על אחד מהתנאים הנ"ל הינו "עצמאי שאינו עונה להגדרה" ולעניין חובת התשלום והזכאות לקצבאות ייחשב כבעל הכנסה שלא מעבודה.

מעבר להיותו עובד עצמאי הרשום במוסד לביטוח לאומי, עליו להיות בעל עסק רשום. כאשר אדם בוחר להקים עסק יש באפשרותו לבחור באחת מבין ארבעת אפשרויות ההתאגדות הבאות:

1. עוסק פטור מיועד לעסקים זעירים בעלי **מחזור של פחות מ-79,482 ₪**.⁷ עוסק פטור אינו מוציא חשבוניות מס לגביית תקבולים ואינו מקזז מס תשומות על הוצאות. עסקים אלו מפיקים חשבונית עסקה או קבלה לאחר שקיבלו תשלום על שירותם. הפטור ממע"מ משמעותו שהעוסק אינו גובה מע"מ ואינו יכול להתקזז מול המדינה על מע"מ ששילם.
מי לא יכול להירשם כעוסק פטור⁸: בעלי מקצועות חופשיים ונותני שירותים חשבונאיים, אדריכלים, טכנאים, מתווכים, סוחרי מקרקעין, סוחרי רכב בעלי בתי ספר לנהיגה ועוד, אינם רשאים להירשם כעוסק פטור לפי חוק, אלא רק כעוסק מורשה, וזאת **ללא קשר למחזור העסקאות** השנתי שלהם.

2. עוסק מורשה: עסקים עם **מחזור מעל 79,482 ₪**. עוסק מורשה יכול להנפיק חשבוניות מס על מנת לגבות תקבולים, הוא יכול לקזז מס תשומות וחובה עליו להגיש דו"חות למע"מ – גובה מע"מ ומתקזז על מע"מ ששילם מול זה שגבה.

3. חברה בע"מ: על מנת להקים חברה בערבון מוגבל (בע"מ) יש לבצע רישום ברשם החברות, תשלום מס חברות, האחריות החוקית של החברה היא החברה עצמה ולא בעליה ישירות. האחריות של הבעלים מוגבלת לכמות המניות בחברה. חברה בע"מ יכולה להיות פרטית או ציבורית. בהתאם לחוק, **כל אדם רשאי לייסד חברה, נדרש לפחות בעל מניות אחד** ולא יותר מ-50 בעלי מניות תחת התנאי שהקמתה איננה סותרת את תקנות הציבור ואינה בלתי מוסרית.

4. שותפות: נדרש רישום ברשם השותפויות, שותפות יכולה לכלול בין 2 עד 20 חברים כאשר במידה ומדובר בשותפות מקצועית (תחום ראיית חשבון או עריכת דין) מותר עד 50 חברים, דומה במהותה לחברה בע"מ אלא שמצריכה גם חתימת כל השותפים על הקמתה ועוד משתנים.

⁷ רשות המיסים בישראל, עדכון סכומים בחוק מע"מ ובתקנותיו החל מיום 01.01.15.
⁸ משרד הכלכלה, הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים, צעדים בפתחת עסק.

על מנת להביא לפתיחת העסק ישנם מספר צעדים פרוצדורליים אותם יש לבצע⁹:

1. פתיחת חברה בע"מ - רישום חברה בע"מ אצל רשם החברות:

אגרת רישום:

כחלק מתהליך הרישום אצל רשם החברות חברה בע"מ נדרשת בעת הרישום לשלם אגרת רישום לרשם החברות במשרד המשפטים, וכן לשלם בכל שנה אגרה שנתית לרשם החברות.

תעודת התאגדות:

בסוף הליך הרישום מקבלת החברה תעודת התאגדות ומספר רשום (ח.פ.). בהתאם לחוק החברות חייבת חברה (לעומת עוסק מורשה בודד) למנות רואה חשבון מבקר שיבקר את הדוחות השנתיים שלה.

2. פתיחת תיק במע"מ:

מי נדרש להירשם כעוסק:

אדם (יחיד), שותפות או חברה, העומדים למכור נכס, טובין או מקרקעין, או לתת שירות במהלך עסקיהם.

פעילות עסקית אשר אינה מחייבת רישום כעסק:

אם עיקר ההכנסות הן ממשכורת, גמלה או קצבה, ונתינת שירות לעוסק, למלכ"ר או למוסד כספי (מדובר במתן שירותים, בעיקר בתחום המקצועות החופשיים).

מועד הרישום:

הרישום חייב להתבצע לא יאוחר מהיום שבו החלה הפעילות העסקית. המקום עסק שתהליך הקמתו ממושך רשאי להירשם כבר בשלבי ההקמה, עוד בטרם החל לפעול, ואולם אז יש להוכיח כי אכן מוקם עסק. המסמכים אותם בעל העסק נדרש להביא למשרד המע"מ בעת הרישום כעוסק.

תעודת עוסק פטור/ מורשה:

בסוף תהליך הרישום בעל העסק יקבל מנציג מע"מ תעודת עוסק פטור או תעודת עוסק מורשה ושוברים זמניים לדיווח מע"מ. תעודת העוסק מורשה היא תעודה זמנית עד שתישלח לבעל העסק התעודה הקבועה (בדרך כלל לאחר מספר שבועות). את התעודה יש להציג במקום בולט בבית העסק.

⁹ משרד הכלכלה, הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים, צעדים בפתיחת עסק.

3. פתיחת תיק במס הכנסה:

מי נדרש לפתוח תיק במס הכנסה:

אדם או תאגיד אשר התחיל לעסוק בעסק או במשלח יד. כלומר גם חברה בע"מ וגם עוסק פטור או מורשה מחויבים בפתיחת תיק במס הכנסה. מרגע הדיווח על הקמת העסק, פותח התיק מוגדר כ"נישום" במס הכנסה וחלים עליו חובות שונות הכוללות ניהול ספרי חשבונות העסק, דיווח לתשלום מקדמות למס הכנסה והגשת דוח שנתי למס הכנסה.

מועד פתיחת התיק:

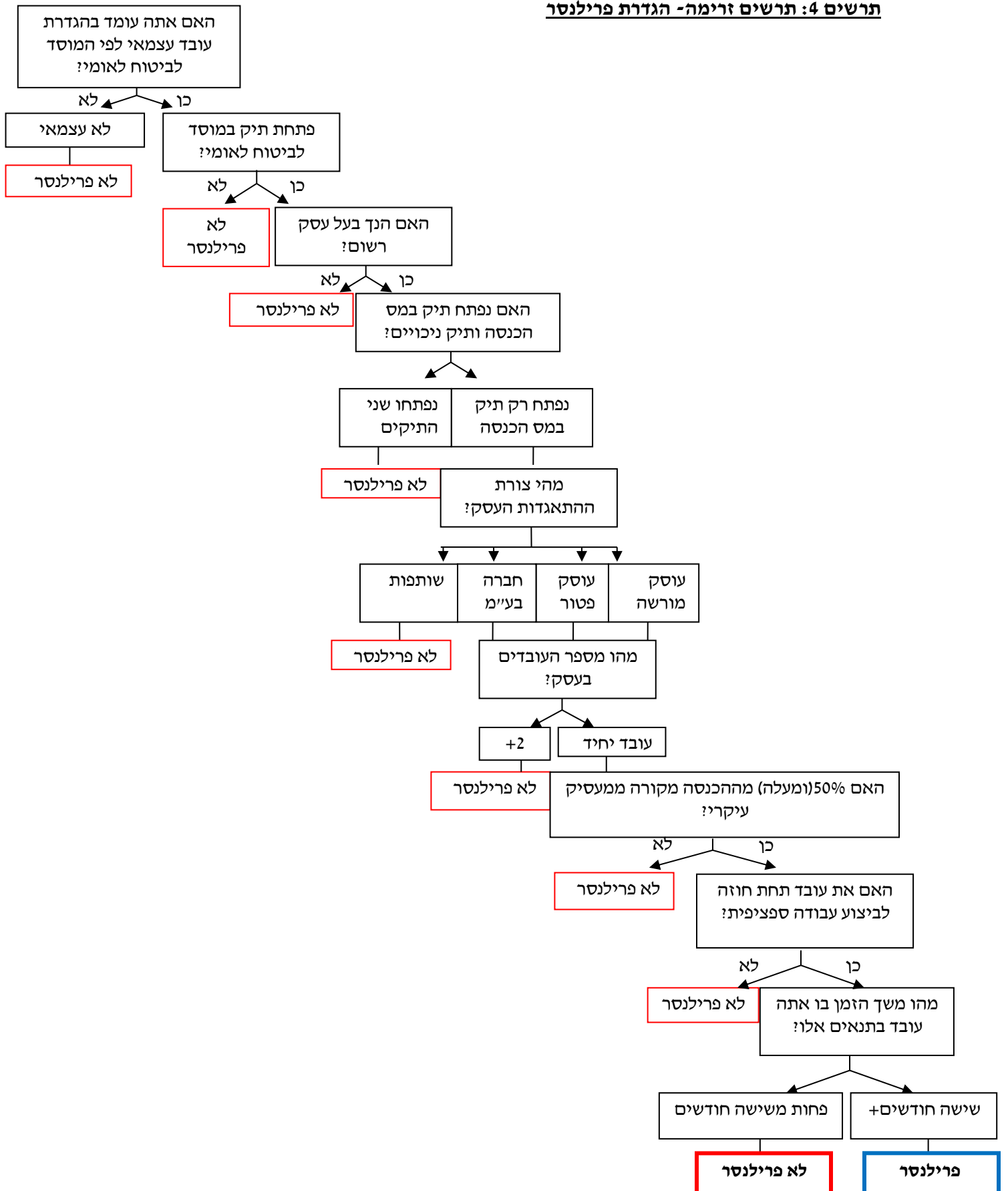
מיד עם תחילת פעילות העסק או תחילת העיסוק במשלח היד ולאחר פתיחת תיק במע"מ.

תיק ניכויים:

במידה והעסק מתכוון להעסיק עובדים או משולמים תשלומים אחרים, החייבים בניכוי מס במקור (כגון תשלום שכ"ד), ייפתח במקביל תיק ניכויים (התיק נפתח באמצעות טופס פתיחת תיק עבור עצמאי/תאגיד).

לאחר תהליך רישום העסק יש להבחין בין עסקים המעסיקים עובדים לבין עסקים של אדם בודד. אחד המאפיינים של פרילנסר הוא היותו עובד הנותן שירותים באופן עצמאי עבור ביצוע עבודה ספציפית, ללא העסקת עובדים נוספים תחתיו וזאת תוך תלות במעסיק עיקרי המהווה כ-50% ממקור הכנסתו העיקרי. לכן עסק המעסיק 2 עובדים ומעלה לא יכנס להגדרת פרילנסר.

תרשים 4: תרשים זרימה - הגדרת פרילנסר

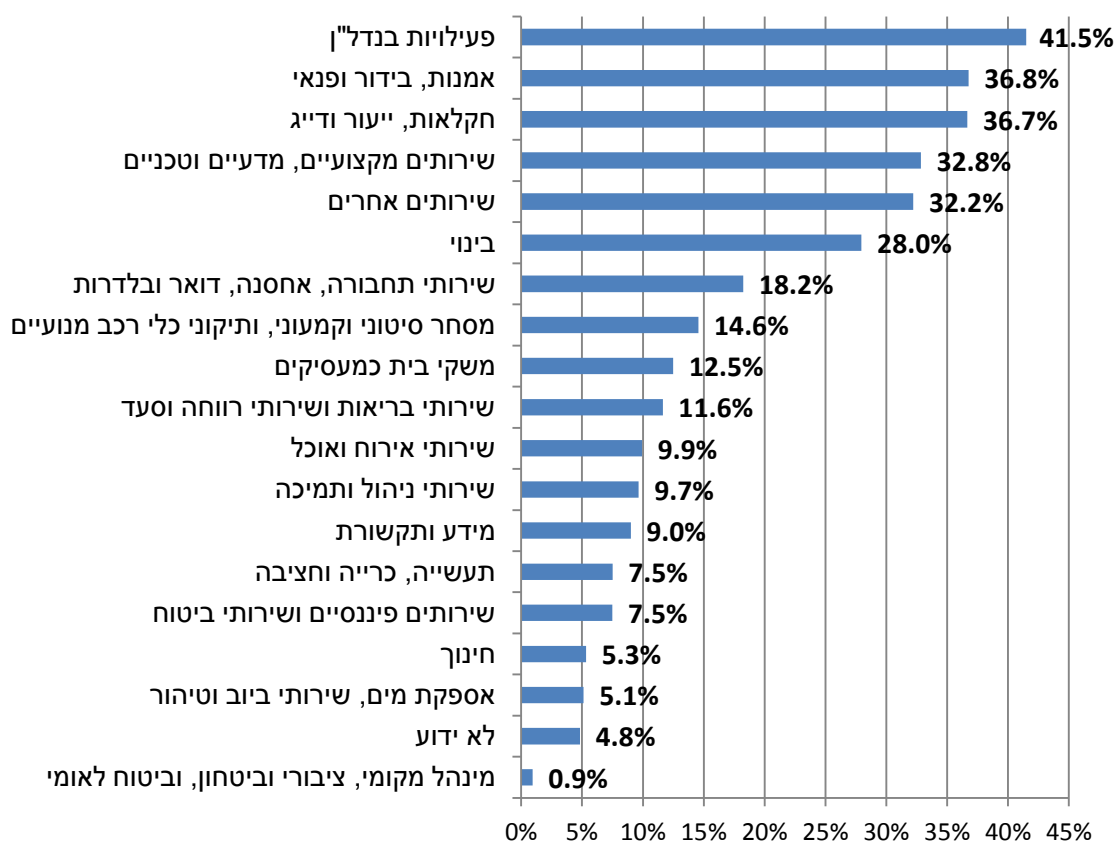

אוכלוסיית הפרילנסרים בישראל

כיום, לא קיים מידע רשמי בנוגע להיקף אוכלוסיית הפרילנסרים בישראל. על פי סקירה בינלאומית אוכלוסיית הפרילנסרים נגזרת מאוכלוסיית העצמאיים, וכן ניתן לפלח אותה על פי ענפי העיסוק השונים.

על פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, נכון לרבעון הראשון לשנת 2015 היו בישראל כ- 429 אלף עצמאים המהווים כ-12% מכלל המועסקים במשק.

תרשים 5: התפלגות העצמאים לפי ענפים (%)¹⁰

ענפים המאופיינים בשיעור עצמאים גבוה:

ענף הנדל"ן – 41.5% (כ-10.29 אלף), ענף אמנות בידור ופנאי – 36.8% (כ-23.09 אלף), ענף החקלאות, ייעור ודייג – 36.7% (כ-13.96 אלף), ענף שירותים מקצועיים, מדעיים וטכניים – 32.8% (כ-82.59 אלף), ענף שירותים אחרים – 32.2% (כ-28.97 אלף).

¹⁰ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, רבעון סקרי כוח אדם ינואר-מרס 2015, עיבוד מרכז מאקרו.

הענפים והמקצועות המאפיינים את אוכלוסיית הפרילנסרים:

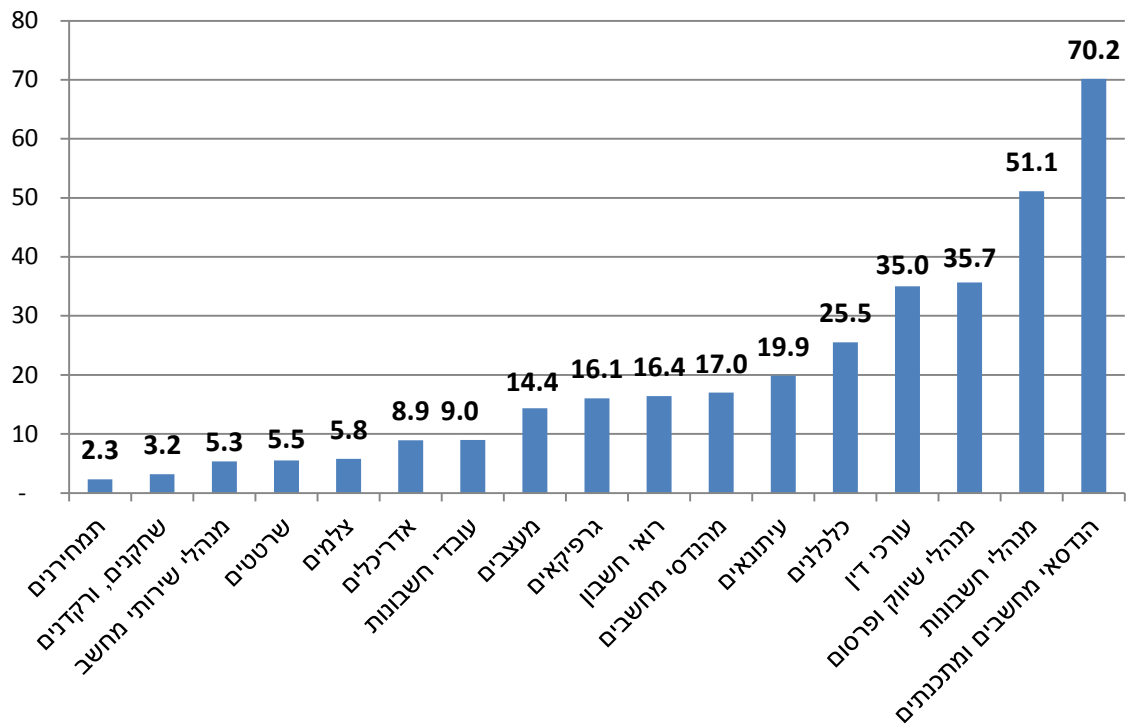
מאחר והפרילנסרים מהווים חלק מאוכלוסיית העצמאים, יש להבדיל על פי מאפייניהם הייחודיים. אחד המאפיינים של פרילנסר הוא אי העסקת עובדים נוספים. נכון לשנת 2013 מספר העסקים הפעילים של עצמאים וחברות שלא מעסיקים שכירים בכלל ענפי הכלכלה הוא 264,333. בשנת 2013 סה"כ מספר העסקים היה 517,041. כלומר שיעור העצמאים וחברות שלא מעסיקים שכירים עמד על כ-51% מסך העסקים, נכון לשנת 2013. כ-21% מן העצמאים והחברות שאינם מעסיקים עובדים מצויים בענף החקלאות ייעור ודיג, 14% נוספים מצויים בענף התעשייה ו-9% מצויים בענף אספקת חשמל, מים, שירותי ביוב וטיפול בפסולת (תרשים 4). מעבר להתפלגות הענפית, ניתן להתייחס למקצועות ספציפיים יותר המאפיינים את אוכלוסיית הפרילנסרים (תרשים 5). על פי נתוני משרד הכלכלה, ניתן לראות כי מספר המועסקים הגבוה ביותר הוא בתחום הנדסאות מחשבים ותכנות (כ-21%), הנהלת חשבונות (כ-15%) וניהול, שיווק ופרסום (כ-10.5%).

תרשים 6: עצמאים וחברות שאינם מעסיקים שכירים, 2013 (אלפים)¹¹

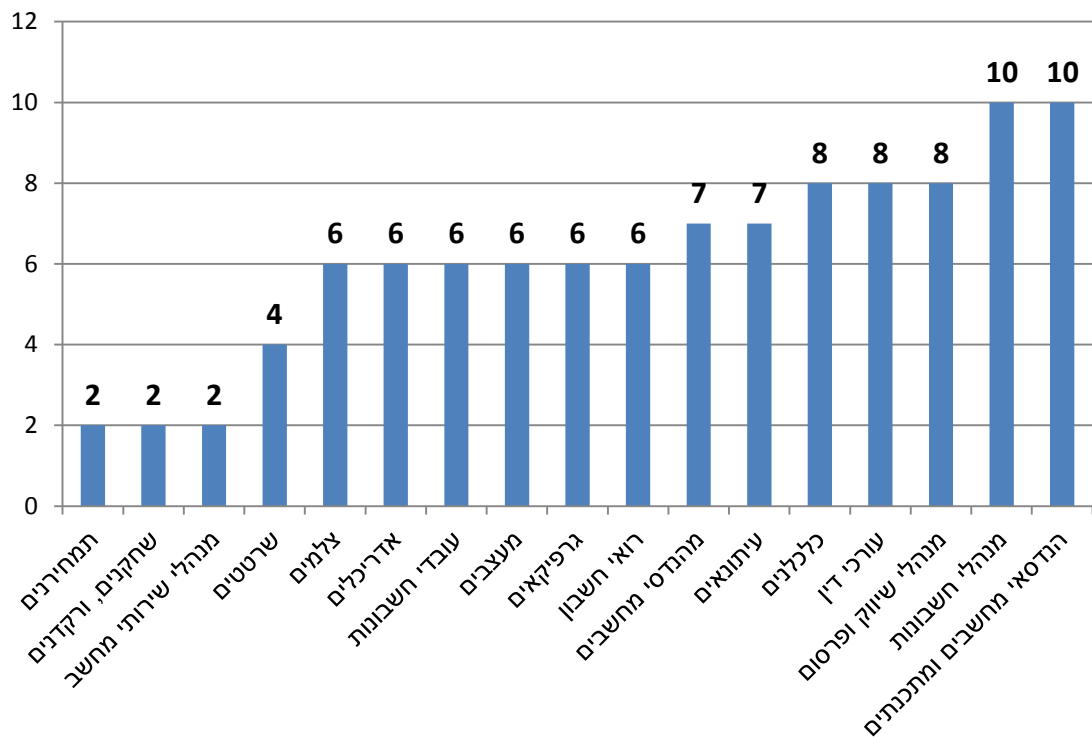

¹¹ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, דמוגרפיה של עסקים - שרידות ותנועות של עסקים 2011-2013, עיבוד מרכז מאקר.

תרשים 7: התפלגות אוכלוסיית הפרילנסרים על פי תחומי עיסוק אופייניים (אלפים)¹²

תרשים 8: דירוג הביקוש לעובדים לפי עשירונים 2013¹³

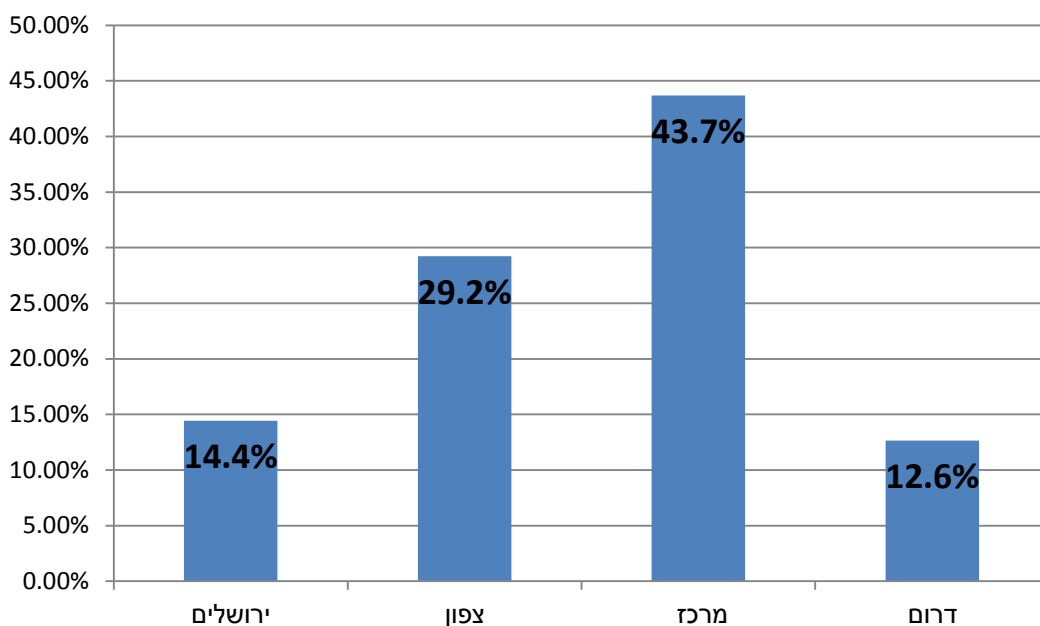

¹² משרד הכלכלה, רייטינג לעבודה, 2013, עיבוד מרכז מאקרו.

¹³ משרד הכלכלה, רייטינג לעבודה, 2013, עיבוד מרכז מאקרו.

דירוג הביקוש לעובדים (תרשים 6) לפי עשירונים מודד את הביקוש כאשר 1 מציין את העשירון בעל הדירוג הנמוך ביותר ו-10 מציין את העשירון בעל הדירוג הגבוה ביותר. באותם המקצועות בהם מספר המועסקים הוא הגבוה ביותר הביקוש מצד המעסיקים הוא הגבוה ביותר. תחום הנדסאות המחשבים, תכנות והנהלת חשבונות נמצאים בעשירון העליון בדירוג הביקוש לעובדים בעוד תחומי המשחק, ריקוד ותמחור הם בעלי דירוג הביקוש לעובדים הנמוך ביותר ובעלי מספר המועסקים הנמוך ביותר (תרשים 5).

תרשים 9: התפלגות אוכלוסיית הפריילנסרים (%), לפי מחוזות¹⁴

על בסיס נתוני משרד הכלכלה, מרבית הפריילנסרים מועסקים במחוז מרכז ומהווים כ-44% (87,718 מועסקים) מכלל הפריילנסרים. מנגד, כ-13% (25,397 מועסקים) מהפריילנסרים בלבד מועסקים במחוז הדרום. חשוב לציין כי במחוז המרכז שיעור הבלתי מועסקים הוא הנמוך ביותר מבין כלל המחוזות (5.1%) בשנת 2013 לעומת מחוז הצפון (8.1%), מחוז ירושלים (7.1%) ומחוז דרום (6.9%).¹⁵

¹⁴ משרד הכלכלה, רייטינג לעבודה, 2013, עיבוד מרכז מאקרו.

¹⁵ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, נתונים מסקר כוח אדם לחודש דצמבר, לרבע רביעי ולשנת 2013.

לוח 4: התפלגות משלחי יד המאפיינים את אוכלוסיית הפרילנסרים (%), לפי מחוז, 2013

מקצוע	ירושלים	צפון	מרכז	דרום	סה"כ
עיתונאים	11.39%	4.73%	40.24%	3.15%	100%
מנהלי שיווק ופרסום	2.84%	10.67%	42.36%	3.07%	100%
שרטטים	4.15%	32.87%	49.24%	13.75%	100%
גרפיקאים	8.78%	5.67%	50.06%	4.33%	100%
אדריכלים	6.07%	18.63%	50.27%	4.27%	100%
רואי חשבון	10.12%	22.09%	57.10%	10.70%	100%
מעצבים	10.51%	18.95%	57.21%	13.34%	100%
מהנדסי מחשבים	6.13%	30.37%	57.52%	5.97%	100%
שחקנים ורקדנים	9.98%	18.24%	58.87%	12.90%	100%
מנהלי חשבונות	7.37%	24.53%	58.88%	9.23%	100%
הנדסאים מחשבים ומתכנתים	9.44%	15.68%	66.55%	8.33%	100%
עובדי חשבונות	5.95%	19.75%	67.77%	6.54%	100%
עורכי דין	6.53%	11.06%	75.06%	7.35%	100%
צלמים	7.38%	11.46%	77.29%	3.87%	100%
כלכלנים	7.37%	11.46%	77.30%	3.87%	100%
תמחירנים	4.88%	14.21%	77.37%	3.54%	100%
מנהלי שירותי מחשב	6.22%	4.87%	83.44%	2.40%	100%

בבחינת התפלגות המועסקים לפי תחומי עיסוק בין המחוזות (לוח 3) נראה כי באופן גורף, בכל המקצועות, שיעור המועסקים גבוה יותר במחוז המרכז, כאשר שני המקצועות בהם ההתפלגות במחוז מרכז היא הגבוהה ביותר הם הנדסת מחשבים (83.4%) וניהול שירותי מחשב (57.5%).

לוח 5: התפלגות פנימית של אוכלוסיית הפריילנסרים (%), לפי מחוז, 2013¹⁶

מסלח יד	ירושלים	צפון	מרכז	דרום
תמחירנים	0.39%	0.56%	0.79%	0.32%
שחקנים ורקדנים	1.10%	0.99%	0.82%	1.62%
מנהלי שירותי מחשב	1.18%	0.46%	2.01%	0.52%
שרטטים	0.79%	3.08%	1.19%	2.98%
צלמים	1.47%	1.12%	1.95%	0.88%
אדריכלים	2.36%	3.57%	2.48%	1.89%
עובדי חשבונות	1.84%	3.01%	2.66%	2.31%
מעצבים	5.20%	4.63%	3.60%	7.54%
גרפיקאים	7.06%	2.25%	5.12%	3.97%
רואי חשבון	5.73%	6.18%	4.11%	6.92%
מהנדסי מחשבים	3.59%	8.79%	4.28%	4.00%
עיתונאים	13.13%	2.69%	5.90%	4.14%
כלכלנים	6.50%	4.99%	8.66%	3.89%
עורכי דין	7.89%	6.59%	11.52%	10.13%
מנהלי שיווק ופרסום	5.94%	11.00%	11.25%	7.32%
מנהלי חשבונות	12.99%	21.35%	13.20%	18.58%
הנדסאים מחשבים ומתכנתים	22.85%	18.74%	20.47%	23.00%
סה"כ	100%	100%	100%	100%

בכל ארבעת המחוזות (לוח 4), המקצועות הראשיים בעלי שיעור המועסקים הגבוה ביותר הם הנדסאות מחשבים, תכנות והנהלת חשבונות בהשוואה לשאר המקצועות. בנוסף לכך, שני מקצועות אלו הם בעלי הביקוש הגבוה ביותר מצד המעסיקים (תרשים 4).

¹⁶ משרד הכלכלה, רייטינג לעבודה, 2013, עיבוד מרכז מאקרו.

לוח 6: התפלגות אוכלוסיית הפרילנסרים על פי תחומי עיסוק ושכר חודשי ההתחלתי, 2013¹⁷

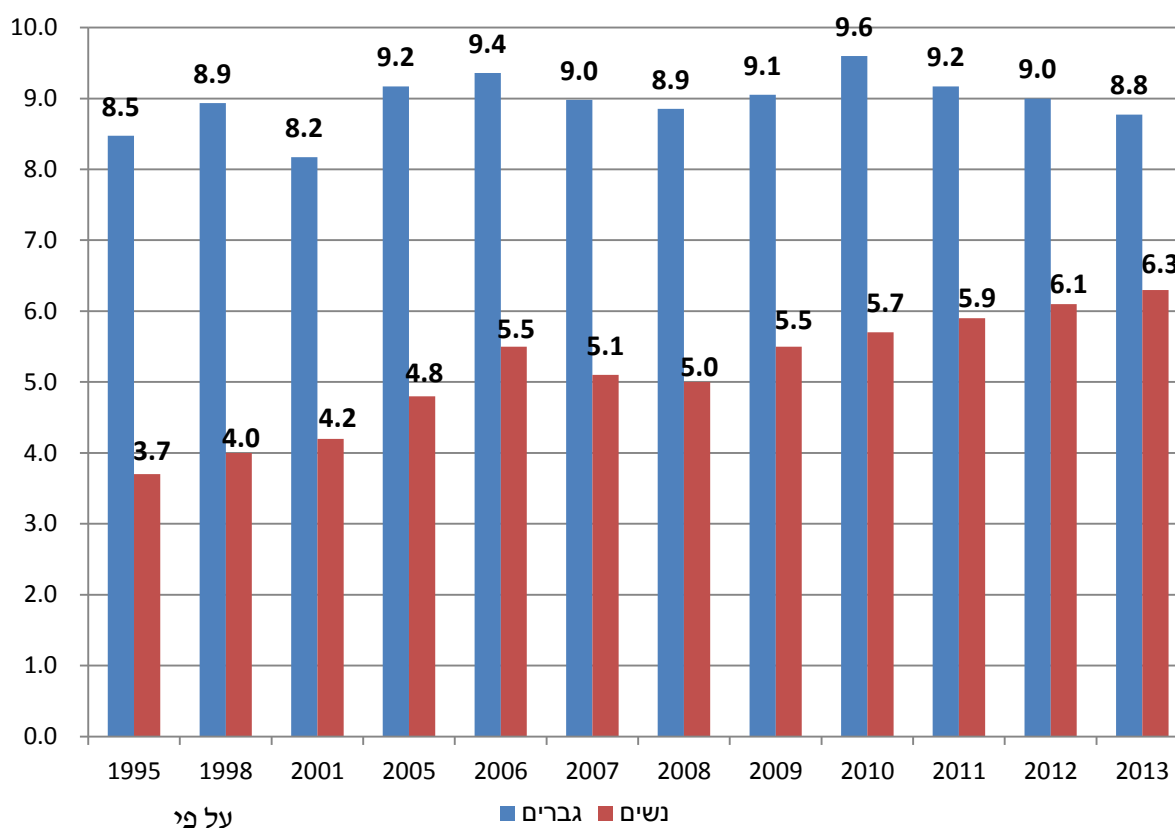
שכר חודשי התחלתי (ש"ח)	מקצוע
8,341	תמחירנים
5,270	שחקנים ורקדנים
14,636	מנהלי שירותי מחשב
5,834	שרטטים
4,712	צלמים
9,149	אדריכלים
5,754	עובדי חשבונות
6,229	מעצבים
7,065	גרפיקאים
10,455	רואי חשבון
22,855	מהנדסי מחשבים
7,519	עיתונאים
9,715	כלכלנים
7,759	עורכי דין
13,104	מנהלי שיווק ופרסום
7,284	מנהלי חשבונות
14,477	הנדסאים מחשבים ומתכנתים
9,421	שכר התחלתי ממוצע

על פי לוח 5, השכר ההתחלתי הממוצע של המקצועות המאפיינים את אוכלוסיית הפרילנסרים עומד על 9,421 נכון לשנת 2013 בעוד השכר הממוצע החודשי למשרת שכיר לשנת 2013 עמד על 8,828¹⁸.

¹⁷ משרד הכלכלה, רייטינג לעבודה, 2013, עיבוד מרכז מאקרו.

¹⁸ המוסד לביטוח לאומי, נתונים כלליים- שכר ממוצע לפי סעיפים 1 ו-2 לחוק הביטוח הלאומי, 2015.

תרשים 10: שיעור העצמאים שאינם מעסיקים עובדים מכלל המועסקים במשק (%), לפי מין, 1995-2013¹⁹

על פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, נכון לשנת 2013 שיעור הנשים העצמאיות שאינן מוגדרות כמעסיקות עומד על 6.3% מבין כלל הנשים המועסקות וכ-2.9% מכלל המועסקים ומהוות כ-102 אלף נשים. שיעור הגברים העצמאים שאינם מעסיקים עומד על 8.8% מכלל הגברים המועסקים וכ-4.7% מכלל המועסקים ומהווים כ-161.5 אלף גברים.

¹⁹ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2014, עיבוד מרכז מאקרו.

מעמד פריילנסר בפסיקה הישראלית

בניגוד לחקיקה הישראלית אשר לא מבחינה בין עובדים שכירים, עצמאים ופריילנסרים, ניתן למצוא התייחסות בפסיקה הישראלית למעמד הפריילנסרים. ההגדרה המוכרת כיום בפסיקה הישראלית למונח "פריילנסר" היא "משתתף חופשי". בתחילת השימוש במונח זה בפסיקה, יוחד הכינוי לנותני שירותים בענף התקשורת. מעמד "משתתף חופשי" מתייחס בפסיקה לאדם העוסק כעצמאי, הנותן שירות או מבצע עבודה בעיקר לגוף אחד. נכון להיום, "משתתף חופשי" אינו זכאי להגנות המוקנות לעובד על פי חוקים וצווי הרחבה שונים. אם התמורה בעד שירותיו אינה משתלמת או אינה משתלמת במועד, אין הוא נהנה מהזכויות שמקנה חוק הגנת השכר, התשי"ח – 1958 לעובד שכיר.

פסקי דין עיקריים מהם ניתן ללמוד על ההתייחסות בתי הדין בפסיקה לפריילנסרים:

בג"ץ 5168/93 שמואל מור נ' בית הדין הארצי ואח', פ"ד (4) 628:

מעמד "המשתתף החופשי" נקבע לראשונה בפס"ד זה. **על פי דעת השופט ברק** ניתן לקבוע מעמדו של "משתתף חופשי" כעובד על פי עמידה במבחן ההשתלבות (מבחן המהווה מרכיב עיקרי לקביעת יחסי עבודה בדיני העבודה. מבחן ההשתלבות בודק עד כמה משתלב העובד במערך הארגוני של העסק ועד כמה הוא מהווה חלק אינטגרלי בו. **על פי דעת הרוב, מעמד של "משתתף חופשי" אינו מקנה זכויות** מתחום משפט העבודה. עפ"י השופט גולדברג לצורך הבחנה בין "משתתף חופשי" לעובד יש לכלול מבחנים שיתייחסו למאפיינים שונים:

- א. **המבנה הארגוני כלכלי של העסק** (רמת המחויבות של כל אחד מהמעגלים סביב גרעין העסק) – עובד נמנה עם הגרעין הקבוע של העסק והפריילנסר משלים את עבודת העובדים.
- ב. **סוג התפקיד** – אדם שבסיס התקשרותו נובע מכישוריו המיוחדים וממומחיותו נראה בו כמשתתף חופשי.
- ג. **חובתו של המועסק לעמוד לרשות המעסיק בזמני כוונות** – משתתף חופשי אינו מחויב.
- ד. **סדירות הקשר ורציפותו** – ככל שהקשר רציף וסדיר זה מעיד על מידת התלות בין הצדדים ולפיכך מדובר בעובד.

ע"ע 300274/96 שאול צדקא – מדינת ישראל גלי צה"ל:

לדעת הנשיא אדלר, יש לשנות את ההלכה הקיימת ולהעניק למשתתף החופשי בענף התקשורת זכויות והגנות של משפט העבודה, מכוח מבחן התכלית (בוחר את השאלה האם זכאי מבצע העבודה לזכויות המוקנות מכוח משפט העבודה ומשפט הביטחון הסוציאלי) וזאת על אף שאינו מוגדר כעובד. הטעמים שהועלו להענקת הזכויות: קיים קושי לבצע את המבחנים המסורתיים לבחינת קיום יחסי עובד מעביד בכל המקרים בהם מצויים המשתתפים החופשיים (בגלל מקרים מיוחדים) וכך מקרים בהם קיימים יחסי עובד מעביד לא תמיד מאותרים, העסקת עובד כ"משתתף חופשי" (פריילנסר) מאפשרת להתחמק מתשלום זכויות לעובד והקטנת עלויות. אחת התכליות המרכזיות של משפט העבודה היא להגן על העובד החלש ולמנוע את ניצולו על-מנת

שהעובד ובני משפחתו יוכלו להתקיים בכבוד ואי הכרה תיצור פערים בין השכבות החלשות לחזקות. בפס"ד הוצגו שני סוגים של משתתפים חופשיים:

א. "דמוי משתתף חופשי" – מדובר במקרים בהם מבצע העבודה אינו "משתתף" ואינו "חופשי" אלא בעל כל הסממנים של עובד עפ"י מבחן ההשתלבות (בעסק).

ב. "משתתף חופשי אותנטי" – "המשתתף החופשי" הינו בפועל "משתתף" וגם "חופשי" ולא ניתן לסווגו כעובד. מנגד, לא ניתן לסווגו כעצמאי, בשל הסממנים המצביעים על הקשר בינו לבין מקבל העבודה, כגון תלות כלכלית, יחסים מתמשכים ונתינת עבודה אישית. "משתתף חופשי אותנטי" יקבל זכויות מכוח משפט העבודה במידה ויעמוד במבחן התכלית (מטרת היחסים).

מדיניות כלפי פריילנסרים – השוואה בינלאומית

בניגוד לישראל, ניתן להבחין במספר מדינות המפעילות מדיניות עבור עובדים בעלי מאפיינים של עבודה פריילנסרית.

בגרמניה, תחת החוק הגרמני עובדים המוגדרים כ- "Employee-like person" מהווים קבוצה הנגזרת מקבוצת העצמאים. בחוק הגרמני קיימות הוראות מגינות עבור קבוצת העובדים תחת הגדרה זו. בין ההגנות השונות ניתן למצוא את חוק בית הדין לעבודה (ArbGG) המעניק לבתי הדין לעבודה סמכות שיפוטית בהתדיינויות בנוגע לעובדים אלו כאשר ישנן מחלוקות בין הצדדים לחוזה. כמו כן, בהתאם לחוק הפדרלי (BUrlG-Federal Vacation ACT), עובדים מסוג זה זכאים ל-24 ימי חופשה בתשלום מהמעסיק לשנה בדומה לשאר המועסקים, תנאי עבודתם יכולים להיות מעוגנים תחת הסכמים קולקטיביים (TVG) והם מוגנים מפני אפליה (AGG) על רקע גזע, מוצא אתני, מין, דת או אמונה, מוגבלות, גיל ונטייה מינית. כמו כן, ישנן הוראות שחלות על קבוצה מוגדרת של "Employee-like persons" הנקראים "עובדים מהבית" (Heimarbeitsgesetz (HAG) act)- החוק מתייחס לכל מי שעובד, לבד או בעזרת בני משפחה, עבור אדם אחר או מוסד ובמקום עבודה אישי לפי בחירתו, בין אם מדובר בדירה, בית, או כל מקום אחר. כמו כן, אין זה משנה מי מבין הצדדים לחוזה מספק את חומרי הגלם לעבודה. אדם העובד באופן זה אינו עובד תחת חוזה העסקה ישיר ואינו מוגדר כמועסק. החוק מספק הגנת שכר, הגנה על זמני עבודה, תקנות בטיחות, הגנה במקרה של פיטורין וקבלת חופשה שנתית בתשלום (Weiss & Schmidt, 2008; Bosse et al., 2011). בתחום הסוציאלי, בשנת 1983 חוקק חוק הביטוח הסוציאלי עבור אמנים (KSV) המתייחס לעובדים עצמאיים, פריילנסרים, אמנים וכותבים. הכיסוי הביטוחי תחת חוק זה כולל ביטוח חובה פנסיוני, בריאות וביטוח סיעודי לטווח ארוך, בהתאם לרמת הכנסת המבוטח. המבוטח זכאי לתבוע קבלת הטבות משלושת תחומי ביטוח אלו באותו אופן כמו כל מבוטח אחר (שאינו פריילנסר/עצמאי).

לדוגמא:

בביטוח פנסיוני-קיימת הזכות לקבל קצבת זקנה או קצבת נכות וכן ניתנת גישה לקבלת הטבות בתחום השיקום הרפואי והתעסוקתי.

בביטוח הבריאות- ישנה זכאות לקבלת כל מגוון ההטבות בתחומים שונים, כמו למשל תשלום ימי מחלה בעת היעדרות מהעבודה, תרופות, מכשור רפואי, טיפול רפואי ואשפוז.

ביטוח סיעודי לטווח הארוך- כולל הטבות עבור טיפול בבית ובמגורים.

המבוטחים במסגרת זו משלמים באופן דומה למועסק רגיל במדינה כאשר חלק משולם ע"י המעסיק המקבל את שירותיו של אותו אומן/כותב וחלק נוסף מסובסד על ידי הממשלה. מאחר שלפריילנסרים בדרך כלל אין הכנסה חודשית קבועה, חישוב התשלום עבור הביטוח מבוסס על ביצוע הערכה של ההכנסות. עובדים עצמאיים/אמנים/כותבים פריילנסרים יהיו זכאים לקבלת הגנה סוציאלית תחת החוק אם הם לא מעסיקים בעצמם יותר מן אדם אחד. דרישה נוספת לקבלת כיסוי ביטוחי היא שהכנסת המבוטח חייבת לעבור את הסף המינימאלי להכנסה עבור

ביטוח חובה סוציאלי של 3,900 אירו לשנה. אמנים/כותבים יכולים להרוויח פחות מסף זה בשני מקרים בתקופה של שש שנים מבלי לאבד את הכיסוי הביטוחי שלהם.

בספרד, במסגרת החוק עבור עובדים עצמאיים, יולי 2007, בו הוכר מעמדם של עובדים המוגדרים כעובדים עצמאיים תלויים כלכלית (Economically-dependent self-employed workers) ניתנות הגנות חוזיות שונות בהן זכאים העובדים לפחות ל-18 ימי חופשה בשנה, ביצוע ימי עבודה נוספים, מעבר למוסכם בחוזה, מותנים בהסכמת העובד ואורכם צריך להיות מעוגן בחוזה. הימים הנוספים אינם יכולים לעבור 30% ממשך העבודה שסוכמה בחוזה ובנוסף לכך ניתנת הזכות לעובד להתאים את לוחות הזמנים לחייו האישיים והמקצועיים. כאשר מעוניינים להביא לניתוק הקשר בין הצדדים, סיום החוזה יתבצע בשל אחת מהסיבות הבאות: הסכמת שני הצדדים, מוות, פרישה או מגבלה של העובד, ביטול ההסכם על ידי העובד ואי קיום חמור של החוזה על ידי הלקוח (המעסיק). כאשר העובד מפוטר ללא סיבה מוצדקת ניתנת הזכות לקבלת פיצויים בהתאם למסוכם בחוזה תוך התחשבות במשך הזמן הנוטר לסיום החוזה, חומרת אי קיום החוזה מצד הלקוח, הוצאות כספיות שהוצאו על ידי העובד לטובת קיום חוזה השירות וכן מספר האזהרות שניתנו מראש על ידי הלקוח בהקשר לביטול החוזה. בנוסף, ניתן כיסוי ביטוחי נגד תאונות עבודה, מחלות מקצוע וביטוח עבור הפסקת עבודה. חידוש נוסף הוא הכרה בזכות כל העובדים העצמאיים, ביניהם נמצאים גם העובדים העצמאיים תלויים, להתארגן ולהתאגד להגנת האינטרסים המקצועיים שלהם. בין הנושאים החשובים בו עוסק החוק הוא זכויות ביטוח לאומי כאשר המטרה היתה לקרב את מעמדם של כלל העובדים העצמאיים לזה של המועסקים כאשר במסגרת החוק ניתנת האפשרות להגדיר סולם תשלומים שונה עבור עובדים עצמאיים תלויים כלכלית (Sanchez Torrest, 2010; Eurofound, 2009).

באיטליה, בשנת 1995 התבצעה רפורמה של מערכת הפנסיה שכללה חוק ליצירת קרן ביטוח לאומי נפרדת למספר קבוצות עובדים הכוללים, בין היתר, עובדים המועסקים תחת חוזה העסקה מתמשכים (Continuous and Coordinated Contractual relationships - Co.Co.Co). אנשים העובדים תחת סוג זה של חוזים ידועים בביצוע עבודה פריילנסרית. המטרה היתה למנוע שימוש ביחסי עבודה מסוג זה על מנת לעקוף את התקנות בתשלום של דמי הביטוח הלאומי, ובכך להפחית את עלויות העסקה. החל ממרץ 2000, עובדים שעבדו תחת חוזה העסקה מתמשכים קיבלו כיסוי של ביטוח חובה נגד תאונות בעבודה ומחלות מקצוע (Eurofound, 2002; Eurofound, 2009). בשנת 2003 בוצעה רפורמה בחוק להגבלת שימוש בחוזה עבודה מסוג זה רק עבור ביצוע עבודות הקשורות לפרויקטים אשר אינן מבוצעות על ידי שכירים באותה החברה המעסיקה (OECD Employment Outlook, 2014). בשנת 2007, הוצגו אמצעים שמטרתם להביא לחיזוק ההגנה הסוציאלית של מגזר זה. החל מה-1.1.07 פריילנסרים ועובדי פרויקטים, היו זכאים לקבל קצבה יומית עבור מחלה ששולמה על ידי הרשות האיטלקית הלאומית לביטחון סוציאלי (INRS). אותו חוק הציג בנוסף מתן קצבה עבור חופשת לידה. למרות זאת, ההגנות

והזכויות עבור עובדים אלו שנקבעו על ידי החוק ממשיכים להיות נמוכים באופן משמעותי לעומת הזכויות וההגנות שמקבל עובד רגיל.

בשנת 2012 בוצעה רפורמה נוספת בשוק העבודה (Act 92/2012), כהמשך לסוגיה שטופלה ברפורמה של שנת 2003, שהבהירה כי חוזי העבודה מוגדרים לפרויקט שעומד בפני עצמו ולא עבור ביצוע חלק מפרויקט גדול. בנוסף לכך, ביטול חוזה לפני מועד סיומו על ידי מעסיק ללא הודעה מוקדמת וללא תשלום פיצויים, אסור.

בריטניה, פרילנסר שאינו עובד יכול (תחת עמידה בתנאים מסוימים) לתבוע קבלת "קצבת מחפש עבודה" (Jobseeker's Allowance-JSA). קצבה זו היא הטבה כלכלית הניתנת עבור המובטל ומשולמת על ידי ממשלת בריטניה במסגרת מערכת הביטוח הלאומי. יש שני מסלולים לקצבה זו: הראשון תלוי בדמי הביטוח הלאומי שהמובטל שילם בעבר. השני מבוסס על הכנסה ותלוי בנסיבות הפיננסיות והמשפחתיות של המובטל. אדם עשוי להגיש מועמדות לאחד מן המסלולים, או לשתייהן, בהתאם לנסיבות שלו. זוהי קצבה בסיסית ומטרתה לספק עזרה בכיסוי הוצאות המחייבה עבור מי שמחפש עבודה באופן אקטיבי. תובעי הקצבה מתבקשים לחתום על הסכם המחייב אותם לבצע צעדים ספציפיים בנוגע לחיפוש העבודה, כמו למשל התייצבות בקורסים מחייבים. על התובע להוכיח שהעבודה הופסקה כתוצאה ממצב השוק ולא מבחירה, יש לספק הוכחה שתנאי השוק הפכו את סביבת המסחר לשלילית. את ההוכחה יש לספק באמצעות הגשת דוחות כספיים של תקופה בת 12 חודשים הנגמרת בשנה בה הוגשה התביעה. תנאי נוסף להגשת התביעה היא שעל הפרילנסר לעבוד פחות מ-16 שעות שבועיות. החל מאפריל 2009 זכאים כל העובדים, מהיום הראשון לעבודה, לחופשה בתשלום של 5.6 שבועות בשנה בהתאם למספר ימי העבודה בשבוע.

באוסטריה, בשנת 1997, חוק העבודה והחוק לתיקון הביטוח הסוציאלי הציג את המונח "חוזה לשירות עצמאי" (Freelance service contract) המהווה שילוב בין תעסוקה תלויה לתעסוקה עצמאית. אדם העובד תחת חוזה מסוג זה, מבוטח תחת חוק ביטוח סוציאלי כללי (ASVG) אשר חל על כל העובדים המועסקים. הביטוח מעניק כיסוי בתחום הבריאות, פציעות בעבודה וביטוח פנסיוני.

פרילנסרים העובדים בעיקר במקצועות חופשיים ואשר אחראים לספק בעצמם את תשתית העבודה (מקום עבודה וחומרי גלם) מכוסים תחת חוק הביטוח הסוציאלי עבור עצמאים (GSVG). הביטוח נותן כיסוי עבור מחלה ופציעות בעבודה. על מנת להיות מבטוחים תחת ביטוח זה על ההכנסה לעבור את הסף הקבוע בחוק. קיימות שתי קביעות סף:

1. סף ביטוח של 6,453.6 אירו לשנה – מגבלה זו קיימת כאשר אין פעילות כלכלית נוספת מלבד מתן שירותי העבודה (כמו למשל קבלת פנסיה, קצבת ילדים, קבלת כספים מביטוחים שונים וכו').
2. סף ביטוח של 4,743.7 אירו לשנה – מגבלה זו קיימת כאשר ישנה פעילות כלכלית נוספת.

ניתן להגיש בקשה לקבלת כיסוי ביטוחי גם אם ההכנסה אינה עולה על הסף שנקבע. במצב זה הסף הרלוונטי לחישוב בסיס התשלום יהיה הסף הראשון.

החל מה-1.1.2001 חוק הקרן לביטוח סוציאלי עבור אמנים (K-SVFG) נכנס לתוקף. החוק הקים את הקרן שמטרתה לשלם קצבאות פנסיה לאמנים המבוטחים.

הדרישות לקבלת קצבת פנסיה מקרן הביטוח הסוציאלי לאמנים:

- הגשת בקשה
- ההכנסה השנתית מהפעילות האומנותית מסתכמת לא פחות מ 4,743.72 יורו.
- הסכום הכולל של ההכנסות השנתיות הוא עד 23,718.6 יורו.

על מנת להיות מוגדר כאמן, קיימת הנציבות לאמנים אשר מחליטה האם אדם עומד תחת הדרישות להגדרת אמן. כמו כן, לימודים באוניברסיטה בתחום האומנות יכולים להוות הוכחה להיות האדם אמן.

החל מה-1.1.09 פריילנסר המבוטח תחת חוק הביטוח הסוציאלי עבור עצמאים (GSVG) יכול לבחור לבטח את עצמו בביטוח אבטלה באופן עצמאי.

בפורטוגל, בשנת 1993, בוצעה רפורמה במערכת הביטוח הלאומי במסגרתה נוצרה תוכנית ביטוח לאומי חדשה עבור עובדים עצמאיים שאינם מעסיקים תחתיהם עובדים נוספים. תוכנית זו מחייבת מכוח החוק עבור כל האנשים אשר מבצעים פעילות מקצועית ללא חוזה העסקה. התוכנית החדשה מספקת שתי אפשרויות: תוכנית בסיסית הנותנת כיסוי לידה, מוות, נכות וזקנה. ותוכנית עצמאית רחבה יותר המספקת הגנה עתידית במקרה של מחלה ומחלת מקצוע וכוללת הוצאות עבור קרובי משפחה (Eurofound, 2009).

לוח 7: טבלת השוואה מסכמת- הגדרה ומדיניות כלפי פריילנסרים

ההתייחסות למדיניות בכל מדינה מתמקדת במדיניות ספציפית לה זכאים הפריילנסרים. במידה ואין התייחסות לקבוצת עובדים אלו יצויין כי אין מדיניות מוגדרת עבור פריילנסרים.

מדיניות	הגדרה	
<ul style="list-style-type: none"> - מתן סמכות שיפוטית מיוחדת לבית הדין להתערב במחלוקות בין הצדדים לחוזה. - זכאות ל-24 ימי חופשה בתשלום. - עיגון תנאי העבודה תחת הסכמים קולקטיבים. - הגנה מפני אפליה. - הגנה מפני פיטורין וזמני עבודה (ל"עובדים מהבית"). - חוק ביטוח סוציאלי עבור אמנים : מעניק כיסוי פנסיוני, בריאות וסיעוד. 	<p>arbeitnehmerähnliche Person - אדם כמו עובד :</p> <ul style="list-style-type: none"> - עובד על פי חוזה עסקי או חוזה עבודה חופשי עבור מתן שירותים - לרוב עבור מנהל אחד שממנו מתקבלת יותר מ-50% מההכנסה - העבודה או מתן השירות מבוצעים באופן אישי ללא העסקת עובדים נוספים 	גרמניה
<ul style="list-style-type: none"> - ימי עבודה נוספים לא יכולים לעבור 30% מהיקף העסקה המסוכם בחוזה. - זכאות ל-18 ימי חופשה לפחות. - התאמה אישית של זמני עבודה. - ניתוק הקשר בין הצדדים יכול להתבצע רק בנסיבות מוגדרות. - קבלת פיצויים בשל פיטורים לא מוצדקים. - כיסוי ביטוחי : תאונות עבודה, מחלות מקצוע והפסקת עבודה. - זכות להתאגד למטרת הגנת זכויות. 	<p>economically dependent self-employed worker (עובד עצמאי תלוי כלכלית) :</p> <ul style="list-style-type: none"> - ביצוע עבודה אישית עבור לקוח בודד, ללא העסקת עובדים תחתיו - תלות במעסיק-75% ממקור ההכנסה - ניהול עצמאי של העבודה - קיים חשבון עסק עצמאי 	ספרד

מדיניות	הגדרה	
<ul style="list-style-type: none"> - קבלת קצבת "מחפש עבודה"- הטבה כלכלית הניתנת עבור מובטל וכן עבור פרילנסר שאינו עובד. - זכאות מהיום הראשון לעבודה, לחופשה בתשלום של 5.6 שבועות בשנה בהתאם למספר ימי העבודה בשבוע (עבור מי שמוגדר כ-WORKER). 	<p>חלוקה לשלוש קבוצות עובדים כאשר עובד פרילנסר עשוי להשתייך לשתיים מהן:</p> <ul style="list-style-type: none"> - עובד (worker)- אדם העובד תחת חוזה עבודתו באופן אישי ואינו יכול להעסיק עובדים נוספים שיעזרו לו בעבודה (אחרת יחשבו כעצמאים) - עצמאי- עובד עצמאי הוא בעל יכולת פיקוח עצמית על עבודתו ויכול להעסיק עוזרים לביצוע העבודה 	<p>בריטניה</p>
<ul style="list-style-type: none"> - ביטוח סוציאלי כללי המעניק כיסוי ביטוחי בתחום הבריאות, פגיעות בעבודה וביטוח פנסיוני. - קרן ביטוח סוציאלית נפרדת עבור אמנים לתשלום פנסיה. - ביטוח אבטלה. 	<p>אדם העובד תחת "Free service contract" (freier Dienstvertrag) חוזה למתן שירותים פרילנסריים.</p>	<p>אוסטריה</p>
<ul style="list-style-type: none"> - יצירת קרן ביטוח לאומי נפרדת עבור קבוצת עובדים זו. - כיסוי ביטוחי נגד תאונות עבודה ומחלות מקצוע. - קבלת קצבה יומית עבור מחלה וחופשת לידה. - איסור על ביטול חוזה לפני מועד סיומו ע"י מעסיק ללא הודעה מוקדמת. 	<p>עובד "co.co.co" - אדם העובד על בסיס של "חוזים מתואמים ומתמשכים" (CO.CO.CO) אשר מוגדרים כעצמאים העובדים תחת כפיפות גבוהה ללקוח עיקרי.</p>	<p>איטליה</p>
<p>- אין מדיניות מוגדרת עבור פרילנסרים</p>	<p>פרילנסר- אדם העוסק באופן משלים או זמני בפרויקט או חוזה המבוסס על עבודה ב-12 חודשים האחרונים. ישנן חמש קבוצות:</p> <p>-קבלנים עצמאיים : פרילנסרים "מסורתיים" ללא מעסיק, עובדים באופן עצמאי או משלים על בסיס פרויקט.</p> <p>-עובדים מקצועיים בעלי עבודה עיקרית שעושים פרויקטים נוספים באופן עצמאי לארגונים ללא כוונת רווח לאחר עבודתם.</p> <p>- אנשים עם מספר מקורות הכנסה ממספר</p>	<p>ארה"ב</p>

מדיניות	הגדרה	
	<p>ממעסיקים "מסורתיים" ומעבודה פרילנסרית.</p> <p>- עובדים זמניים- אנשים בעלי מעסיק בודד, לקוח, משימה בודדת או בעלי חוזה לפרויקט שבו מצב התעסוקה שלהם הוא זמני.</p> <p>-בעלי עסקים עצמאיים- בין 1-5 עובדים.</p>	
<p>תוכנית ביטוח לאומי עבור עובדים עצמאים שאינם מעסיקים עובדים נוספים:</p> <p>- <u>תוכנית בסיסית</u>: כיסוי בעת לידה, נכות, זקנה ומוות- מענק פטירה חד פעמי לשארים וקצבת שארים למשך חמש שנים הניתנת על 60% מקצבת הנכות וזקנה של המנוח.</p> <p>- <u>תוכנית מורחבת</u>: סיפוק הגנה עתידית במקרה של מחלה ומחלת מקצוע הכוללת הוצאות עבור קרובי משפחה.</p>	<p>לא קיימת הגדרה</p>	<p>פורטוגל</p>
<p>- אין מדיניות מוגדרת עבור פרילנסרים</p> <p>- עצמאי זכאי לקבלת אותן ההטבות להן זכאי כל אדם המבוטח בביטוח לאומי למעט דמי אבטלה.</p> <p>- הזכויות הן: קצבת ילדים, נכות, שארים, תשלום ימי מילואים, תאונות עבודה, זכויות לנפגעי תאונות, קצבת זקנה, הבטחת הכנסה, נפגעי פעולות איבה, נכות ומזונות.</p>	<p><u>בפסיקה</u>- נעשה שימוש במונח "<u>משתתף חופשי</u>"- בעל מקצוע או בעל ידע מיוחד שהתקשר בחוזה עם מזמין לשם ביצוע עבודה אישית, שלא על בסיס קבוע ושלפחות 75% מהכנסתו מיגיעה אישית לפי סעיף 12(1) או 22(2) לפקודת מס הכנסה, באותה תקופת התקשרות מקורם בהתקשרות עם אותו מזמין (על בסיס הגדרת הצעת חוק בנושא).</p> <p><u>בחוק הישראלי</u>- לא קיימת הגדרה פורמלית.</p>	<p>ישראל</p>

מגמות בשוק העבודה בעולם

אנגליה:

בין השנים 2005-2013 ניתן להבחין במגמת עלייה של כ- 22% במספרם של העצמאים שאינם מעסיקים עובדים. נכון לשנת 2013, מספרם עמד על כ-3.205 מיליון איש. קבוצה זו מהווה כ- 82.7% מכלל העצמאים וכ- 11.1% מכלל המועסקים במשק, עלייה של 7.9% ו-18.3% בהתאמה, לעומת שנת 2005.

לוח 8: עצמאים שאינם מעסיקים עובדים (%) מבין כלל המועסקים והעצמאים, אנגליה, 2005-2013²⁰

שנה	שיעור מכלל המועסקים	שיעור מכלל העצמאים
2005	9.36%	76.63%
2006	9.58%	77.31%
2007	9.76%	77.71%
2008	9.82%	78.32%
2009	10.08%	78.96%
2010	10.47%	80.58%
2011	10.67%	81.56%
2012	11.10%	82.22%
2013	11.08%	82.71%

ארה"ב:

בין השנים 2005-2013 חלה ירידה של כ-10.0% במספר העצמאים שאינם מעסיקים עובדים ונכון לשנת 2013 מהווים 6.6% מכלל המועסקים במשק. נכון לשנת 2013 מספרם עמד על כ-9.408 מיליון איש המהווים כ-64.5% מכלל העצמאים, ירידה של כ-3.6% ביחס לשנת 2005.

לוח 9: עצמאים שאינם מעסיקים עובדים (%) מבין כלל המועסקים והעצמאים, ארה"ב, 2005-2013²¹

שנה	שיעור מכלל המועסקים	שיעור מכלל העצמאים
2005	7.38%	66.57%
2006	7.47%	66.83%
2007	7.35%	66.46%
2008	7.11%	65.74%
2009	6.94%	65.17%
2010	6.83%	64.82%
2011	6.67%	64.27%
2012	6.72%	64.46%
2013	6.64%	64.17%

²⁰ EUROSTAT, עיבוד מרכז מאקרו.

²¹ US Census Bureau, OECD Data, עיבוד מרכז מאקרו.

ספרד:

בין השנים 2005-2013 מספרם של העצמאים שאינם מעסיקים עובדים ירד בכ- 4.8% ונכון לשנת 2013 מספרם עמד על 2.028 מיליון איש המהווים כ-70.6% מכלל העצמאים במשק, עלייה של כ- 2.1% ביחס לשנת 2005. מבחינת שיעור העצמאים שאינם מעסיקים עובדים מכלל המועסקים, בין השנים 2005-2009 חלה ירידה של כ-9% ומספרם בשנת 2009 עמד על כ-1.929 מיליון איש. בין השנים 2010-2013 החלה מגמה חיובית כאשר חלה עלייה של כ-14% בשיעור העצמאים שאינם מעסיקים עובדים מכלל המועסקים.

לוח 10: עצמאים שאינם מעסיקים עובדים (%) מבין כלל המועסקים והעצמאים, ספרד, 2005-2013²²

שנה	שיעור מכלל המועסקים	שיעור מכלל העצמאים
2005	11.17%	69.18%
2006	10.86%	67.40%
2007	10.86%	67.15%
2008	10.72%	65.81%
2009	10.17%	64.97%
2010	10.20%	65.42%
2011	10.36%	67.45%
2012	10.77%	69.10%
2013	11.61%	70.61%

גרמניה:

בין השנים 2005-2013 חלה ירידה של 2.5% במספר העצמאים שאינם מעסיקים עובדים ונכון לשנת 2013 מספרם עמד על כ- 2.164 מיליון איש המהווים 55.6% מכלל העצמאים במשק, ירידה של כ- 1% בהשוואה לשנת 2005. כמו כן, נכון לשנת 2013 שיעור העצמאים שאינם מעסיקים עובדים מהכלל המועסקים עומד על כ- 5.6%, ירידה של כ- 7.7% בהשוואה לשנת 2005.

לוח 11: עצמאים שאינם מעסיקים עובדים (%) מבין כלל המועסקים והעצמאים, גרמניה, 2005-2013²³

שנה	שיעור מכלל המועסקים	שיעור מכלל העצמאים
2005	6.07%	56.19%
2006	5.99%	56.16%
2007	5.84%	55.75%
2008	5.72%	55.69%
2009	5.83%	55.79%
2010	5.86%	55.96%
2011	5.95%	56.59%
2012	5.91%	56.58%
2013	5.60%	55.60%

²² EUROSTAT, עיבוד מרכז מאקרו.

²³ EUROSTAT, עיבוד מרכז מאקרו.

איטליה:

בין השנים 2005-2013 חלה ירידה של כ-8.7% במספר העצמאים שאינם מעסיקים עובדים. נכון לשנת 2013 מספרם עמד על כ-3.447 מיליון איש המהווים כ-70.75% מכלל העצמאים במשק, ירידה של כ-0.7% ביחס לשנת 2005. בבחינת שיעור העצמאים שאינם מעסיקים עובדים מכלל המועסקים במשק, בין השנים 2005-2013 חלה ירידה של כ-9.1% ונכון לשנת 2013 מהווים 15.6% מכלל המועסקים במשק.

לוח 12: עצמאים שאינם מעסיקים עובדים (%) מבין כלל המועסקים והעצמאים, איטליה, 2005-2013²⁴

שנה	שיעור מכלל המועסקים	שיעור מכלל העצמאים
2005	17.11%	71.27%
2006	16.89%	71.21%
2007	16.68%	71.19%
2008	16.22%	70.98%
2009	16.07%	71.32%
2010	16.37%	71.88%
2011	16.19%	71.79%
2012	16.15%	72.02%
2013	15.56%	70.75%

פורטוגל:

בין השנים 2005-2013 חלה ירידה של כ-25.6% במספר העצמאים שאינם מעסיקים עובדים. נכון לשנת 2013 מספרם עמד על כ-501.7 אלף איש המהווים כ-70.6% מכלל העצמאים במשק, ירידה של כ-0.17% ביחס לשנת 2005. בבחינת שיעור העצמאים שאינם מעסיקים עובדים מכלל המועסקים במשק, בין השנים 2005-2013 חלה ירידה של כ-17.4% ונכון לשנת 2013 מהווים 11.8% מכלל המועסקים במשק.

לוח 13: עצמאים שאינם מעסיקים עובדים (%) מבין כלל המועסקים והעצמאים, פורטוגל, 2005-2013²⁵

שנה	שיעור מכלל המועסקים	שיעור מכלל העצמאים
2005	14.28%	70.75%
2006	13.75%	71.68%
2007	13.66%	71.17%
2008	13.45%	70.91%
2009	13.37%	71.37%
2010	12.65%	71.35%
2011	11.78%	70.24%
2012	11.57%	71.28%
2013	11.79%	70.63%

²⁴ EUROSTAT, עיבוד מרכז מאקרו.

²⁵ EUROSTAT, עיבוד מרכז מאקרו.

ישראל:

בין השנים 2005-2013 חל גידול של 46.9% במספר העצמאים שאינם מעסיקים עובדים כאשר בשנת 2013 מספרם עמד על כ- 262 אלף איש המהווים 7.6% מכלל המועסקים במשק ו-66.1% מכלל העצמאים במשק, עלייה של כ- 6.3% ו- 5.6% בהתאמה, ביחס לשנת 2005.

לוח 14: עצמאים שאינם מעסיקים עובדים (%) מבין כלל המועסקים והעצמאים, ישראל, 2005-2013²⁶

שנה	שיעור מכלל המועסקים	שיעור מכלל העצמאים
2005	7.16%	62.60%
2006	7.59%	64.96%
2007	7.17%	63.16%
2008	7.04%	60.87%
2009	7.39%	61.67%
2010	7.70%	64.71%
2011	7.62%	63.87%
2012	7.70%	65.81%
2013	7.61%	66.10%

²⁶ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2014, עיבוד מרכז מאקרו.

המלצות לצעדי מדיניות

כפי שצוין, במדינת ישראל, כיום, אין מדיניות מוגדרת עבור אוכלוסיית הפריילנסרים. היעדר חקיקה מוסדר מוביל ליצירת פערים בין עובד שכיר לפריילנסר הבאים לידי ביטוי בזכויות הניתנות. עובד שכיר מוגן תחת דיני העבודה בשל קיום יחסי עובד מעביד, בעוד פריילנסר, בשל מעמדו המיוחד, אינו זכאי לאותן הזכויות. מטרת ההמלצות להביא להסרת חסמים בנושא הביטוח הלאומי, רווחה וחקיקה. ההמלצות יתמקדו בנושאים הבאים:

הגדרת מעמד חוקי-

כיום, בחקיקה הישראלית ישנה הגדרה למעמד עובד שכיר ועצמאי אך החקיקה אינה יוצרת הבחנה בינם לבין עובד פריילנסר. על מנת לפלח אוכלוסייה זו מקרב כלל המועסקים במשק יש להעניק הגדרה רשמית לקבוצת הפריילנסרים ובכך יהיה ניתן ליצור מדיניות שתותאם עבור אותם אנשים שנכללים בהגדרה זו.

ביטחון סוציאלי וזכויות עובדים-

בתור עצמאי, התמורה שמקבל פריילנסר אמורה לכסות עבורו גם צרכים אשר מובטחים לשכיר במסגרת הסדר ביטוח כלשהו או במסגרת זכויות המובטחות לו בחוק, כגון ימי מחלה, ימי חופשה, דמי אבטלה ופנסיה. פעמים רבות נוצר מצב בו פריילנסר אינו יכול להרשות לעצמו לוותר על עבודה בזמן מחלה או לקחת חופשה, וכן אין לו כל רשת ביטחון במקרה של "פיטורין" (הפסקת ההתקשרות עם המעסיק העיקרי) או של פרישה לגמלאות. מן הצד השני, לפריילנסר רמת מחויבות ותלות במעסיק הדומה לזו של שכיר ותשלומיו לביטוח לאומי בדרך כלל אף גדולים יותר מתשלומיו של שכיר, מה שיוצר מצב בו הוא משלם יותר אך מקבל פחות.

לוח 15: ביטוח סוציאלי וזכויות עובדים – השוואה בין שכיר, עצמאי ופריילנסר

פריילנסר	עצמאי	שכיר		
			עד 60% מהשכר הממוצע	תשלום דמי ביטוח לאומי + ביטוח בריאות
מפריש 9.82% משכרו	מפריש 3.5% משכרו	מפריש 12% משכרו	מעל 60% מהשכר הממוצע	
			ביטוח אבטלה	
אינו זכאי לביטוח אבטלה ולכן חלה פגיעה במקרה של פיטורין מצד ה"מעסיק"	אין ביטוח אבטלה (הצעת חוק בנושא אושרה בקריאה טרומית)	עד 60% מהשכר הממוצע - 0.01% (מתוך ה- 3.5%) מעל 60% מהשכר הממוצע - 0.21% (מתוך ה- 12%) המעביד מוסיף 0.03% ו- 0.12% בהתאמה		

פרילנסר	עצמאי	שכיר	
אינו זכאי לביטוח פשיטת רגל גם אם עבד בתנאים זהים לזה של עובד שכיר בעסק	אין ביטוח פשיטת רגל	במקרה של פשיטת רגל של המעסיק או פירוק החברה זכאי העובד לתשלום גמלה מהביטוח הלאומי בגין תשלומים שהמעסיק נשאר חייב בהם- תשלום שכר עבודה, פיצויי פיטורין ותשלום לקופת גמל רק המעביד מפריש: עד 60% מהשכר הממוצע - 0.01% מעל 60% מהשכר הממוצע - 0.04%	ביטוח פשיטת רגל
לא מתבצעת הפרשה מצב המעסיק ולכן יאלץ להפריש בעצמו בדומה לעצמאי	עד 60% מהשכר הממוצע - 0.39% מעל 60% מהשכר הממוצע - 0.68% הביטוח הלאומי לא ישלם דמי פגיעה בעד 12 ימי הזכאות הראשונים. בנוסף, אם מעסיק עובדים צריך לשלם להם החל מהיום הראשון אך יקבל החזר רק החל מהיום ה- 12	מתן פיצוי למבוטחים עקב תאונת עבודה או מחלת מקצוע על אובדן הכנסתם בתקופה שלאחר הפגיעה, שבה נעשו בלתי כשירים לעבוד. התשלום יינתן לתקופה של עד שלושה חודשים. רק המעביד מפריש: עד 60% מהשכר הממוצע - 0.41% מעל 60% מהשכר הממוצע - 1.47% המוסד לביטוח לאומי ישלם למבוטח את דמי הפגיעה במלואם ויגבה מהמעסיק את התשלום ששילם למבוטח בעד 12 הימים הראשונים	ביטוח נפגעי עבודה
לא קיימת הגנה פנסיונית מצד המעסיק. בשל הפרשות גבוהות יותר לביטוח לאומי הכנסתו הפנויה של הפרילנסר קטנה יותר ולכן לא בהכרח תבוצע הפרשה עצמאית	לא קיים	סה"כ מופרשים: 11.5% המעביד: 6%- פנסיה העובד: 5.5%- פנסיה	פנסיה חובה
אין הגנה מפני פיטורין. המעסיק יכול לנצל מצב זה ולשכור באופן מכוון את שירותי הפרילנסר על מנת לחסוך בעלויות במקרה של פיטורין	לא קיים	6% מופרשים על ידי המעביד	פיצויי פיטורין

פרילנסר	עצמאי	שכיר	
אינו זכאי לקבלת ימי מחלה על חשבון המעסיק	לא קיים	זכאי להיעדר מהעבודה בשל מחלה 18 ימים בשנה – עבור היום השני והשלישי של תקופת ההיעדרות זכאים ל- 50% משכר העבודה הרגיל והחל מהיום הרביעי והלאה זכאים ל- 100% משכר העבודה	חופשת מחלה
פרילנסר עשוי לעבוד אצל מעסיק עיקרי ואינו זכאי לקבלת דמי הבראה לאחר שנת עבודה	לא קיים	לאחר שהשלים את שנת עבודתו הראשונה במקום עבודתו – מגזר פרטי: בין 1870-3740 ₪ בשנה (למשרה מלאה, לפי ותק) מגזר ציבורי: בין 2115-4230 ₪	דמי הבראה
אינו זכאי לקבלת ימי חופשה על חשבון המעסיק	לא קיים	בין 14 ל- 28 יום בשנה, לפי הוותק בתשלום מלא של המעביד.	חופשה שנתית
מטעם החוק לא קיימת זכאות לקבלת תוספת על שעות נוספות. כך שעות נוספות יתכן מצב בו פרילנסר יעבוד באופן דומה לשכיר ולא יתוגמל על השעות הנוספות	לא קיים	זכאי לתוספת של 25% לפחות משכרו הרגיל לכל שעה משתי השעות הנוספות הראשונות. על כל שעה נוספת מעבר, זכאי העובד לתוספת של 50% לפחות משכרו הרגיל.	שעות נוספות
מתבצע אותו החישוב. באופן דומה לעצמאי יתכן ותחול פגיעה בהיקף העבודה בתוצאה משירות המילואים אשר לא יפוצה עליה	אותו חישוב. אינו מפוצה על הוצאותיו כי תגמולי הביטוח לאומי יחושבו על ההכנסה בניכוי ההוצאות למרות כי בעת שירותו במילואים, יש לו הוצאות בעסקו. כמו כן, לא מפוצה על ירידה בהיקף העבודה כתוצאה משירות מילואים	שיעור התגמול ליום: השכר ברוטו ב- 3 החודשים שקדמו ל- 1 בחודש שבו החל שירות המילואים, מחולק ב- 90.	מילואים
הממשיכות לחול על העסק ובנוסף אין לה פיצוי על ירידות בהכנסותיה עקב צורך לטפל בילדה, להקטין את היקף עבודתה לפני הלידה, או בעיות רפואיות בתקופת ההיריון.	אותו חישוב. אינה מפוצה בהוצאות	חופשה של 14 שבועות בתשלום מביטוח לאומי ועוד 12 שבועות לא בתשלום. זכאית לחל"ת בתום חופשת הלידה	לידה

המצלות :

- יצירת מנגנון למתן כיסוי ביטוחי / מתן קצבה במקרה של מחלה אצל פריילנסרים.
- יצירת מנגנון פנסיוני עבור אוכלוסיית הפריילנסרים המחייב את המעסיק להפריש עבור העובד הפריילנסר בדומה לעובד רגיל בהתבסס על תקופת העסקה המסוכמת בחוזה.
- זכאות לימי חופשה על חשבון המעסיק כפונקציה של מספר ימי העבודה המסוכמים בחוזה מתן השירותים.
- זכאות לקבלת דמי אבטלה.
- הגנה מפני פיטורין / ביטול חוזה ללא הודעה מוקדמת בדומה לשכיר.

בירוקרטיה-

פריילנסרים נמצאים פעמים רבות בעמדת חולשה וחוסר אונים מול מערכות שעוצבו עבור בתי עסק. מצד המעסיקים העובדה כי פריילנסרים אינם שכירים ועל כן אינם יכולים, לכאורה, לסבול מהלנת שכר מאפשרת הלנות של תשלום. במצב בו אדם בודד עומד מול גופים גדולים ומאורגנים נוצר פעמים רבות מצב בו תובעים ממנו חשבונות ותשלומים שונים באופן מיידי ואף יכולים לנקוט כנגדו סנקציות אך החובות כלפיו ממולאים לאט ובחוסר יעילות, מה שפוגע מאוד בביטחון הכלכלי של אותו אדם.

לפיכך, יש לפעול לכך שהיחסים המתקיימים בין פריילנסר למעסיקו העיקרי יוכרו כיחסי עובד-מעביד וכן, למנוע קיפוח בתנאי השכר עבור עובדים פריילנסרים הנותנים שירות עבור ביצוע עבודה בדומה לשכיר המועסק על ידי אותו מעסיק.

רשימה ביבליוגרפית

- בג"ץ 5168/93 שמואל מור נ' בית הדין הארצי ואח', פ"ד נ(4) 628
- הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, (2014). דמוגרפיה של עסקים - שרידות ותנועות של עסקים 2011-2013.
- הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, (2014). נתונים מסקר כוח אדם לחודש דצמבר, לרבע רביעי ולשנת 2013
- הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, (2014). עוסקים ופדיון בענפי הכלכלה על פי מס ערך מוסף 2011-2012
- הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, (2014). שנתון סטטיסטי לישראל
- המוסד לביטוח לאומי, (2015). נתונים כלליים-שכר ממוצע לפי סעיפים 1 ו-2 לחוק הביטוח הלאומי.
- חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995
- משרד הכלכלה, הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים (2013). צעדים בפתיחת עסק.
- משרד הכלכלה, (2013). רייטינג לעבודה.
- ע"ע 300274/96 שאול צדקא נ' מדינת ישראל-גל"צ, פד"ע לו 625
- פ/1601/18 הצעת חוק המשתתף החופשי, התשס"ט-2009.
- רשות המיסים בישראל, (2015). עדכון סכומים בחוק המע"מ ובתקנותיו החל מיום 01.01.15
- BIS, (2014). Business population estimates for the UK and regions
- Bosse C.,(2011). The Protection of Working Relationships: A Comparative Study
- Eurofound, (2009). Austria: Self-employed workers
- Eurofound, (2009). Self-employed workers: industrial relations and working conditions
- Eurofound,(2002). Economically dependent workers, employment law and - industrial relations
- European Commission, (2006). Modernising labour law to meet the challenges of the 21st century

- European Parliament Policy Department,(2013).Social protection rights of economically dependent self-employed workers
- Eurostat, (2015). Employment by sex, age, professional status and occupation
- Eurostat, (2015). Self-employment by sex, age and occupation
- Felfe J., Schmook R., Schyns B., Six B.,(2008). "Does the form of employment make a difference?—Commitment of traditional, temporary, and self-employed workers", *Journal of Vocational Behavior*, Vol. 72: 81–94
- Fraser J., & Gold M,(2001). "Portfolio Workers: Autonomy and Control amongst Freelance Translators". *Work Employment Society* 15: 679
- Freelance Union & Elance-oDesk,(2014). Freelancing in America: A National Survey of the New Workforce.
- ILO, (2013) .Regulating the employment relationship in Europe: A guide to Recommendation No.198
- Kuenstlerssozialkasse,(2015).Social Security Insurance for Artists and Writers
- OECD, (2014). Employment Outlook
- OECD Data, (2012). Gender Equality: Gender equality in entrepreneurship
- OECD Data, (2013). Labour Force Statistics: Summary tables
- PCG, (2009).Guide to Jobseeker’s Allowance for freelancers
- PCG, (2012). The Role of Freelancers in the 21st Century British Economy.
- PCG,(2012) Exploring the UK Freelance workforce 2011
- Dex S., Willis J., Paterson R. & Sheppard E, (2000). "Freelance Workers and Contract Uncertainty: The Effects of Contractual Changes in the Television Industry". *Work Employment Society* 14: 283
- Risak M., (2010). Labour Law in Austria
- Sánchez Torres E., (2010). "The Spanish Law on Dependent Self-Employed Workers: A New Evolution in Labor Law", *Comparative Labor Law & Policy Journal*,

Vol. 31:231-248

- Sánchez Torres E.,(2010). "The Spanish Law on Dependent Self-Employed Workers: A New Evolution in Labor Law". *Comparative Labor Law & Policy Journal*, Vol 31:231
- Schmidt M., Weiss M., (2008). Labour Law and Industrial Relations in Germany
- Sorge S.,(2010)."German Law on Dependent Self-Employed Workers: A Comparison to the Current Situation Under Spanish Law". *Comparative Labor Law & Policy Journal*, Vol 31:249
- Stanworth C. & Stanworth J, (1995). "The Self Employed Without Employees Autonomous or Atypical?" *Industrial Relations Journal*, Vol 26: 3
- Storey J., Salaman G. & Platman K., (2005)."Living with enterprise in an enterprise economy: Freelance and contract workers in the media". *Human Relations* 58: 1033
- SVA, (2015). An introduction for freelancers and new self-employed persons

נספח: סקר המוסד לביטוח לאומי

במסגרת תהליך איסוף הנתונים על אוכלוסיית הפרילנסרים בישראל, נבנה שאלון כחלק מסקר רחב אשר מבצע הביטוח הלאומי. מטרת השאלון לאתר את אותם האנשים הנכנסים תחת ההגדרה של עובד פרילנסר. ההגדרה נותנת דגש למאפייניו הייחודיים של העובד הפרילנסר החל מאופן פתיחת העסק ורישומו (רישום בביטוח לאומי, מע"מ, מס הכנסה וצורת התאגדות), מקורות ההכנסה העיקריים, מספר העובדים בעסק, משך תקופת העסקה תחת חוזים ומטרת העסקה. מעבר לכך השאלון מאבחן את סיבת בחירת צורת תעסוקה זו על פני הצורות המקובלות (עבודה שכירה ועצמאית). לאחר איתור אוכלוסיית העובדים הפרילנסרים יהיה ניתן לאבחן את היקף התופעה בארץ בצורה מהימנה ועל ידי כך ניתן יהיה לבחון צעדי חקיקה ומדיניות חדשים המותאמים לצרכי אוכלוסיית הפרילנסרים.

סקר עבור אוכלוסיות חלשות

שאלון עבור בעלי הכנסות נמוכות

שלום,

שמי _____ ואני מתקשרת אליכם מטעם אגף מנהל מחקר ותכנון של הביטוח לאומי. אנו מבצעים סקר שמטרתו ללמוד את שוק העבודה... (כל ההקדמה שהמראיין צריך להגיד)

האם אני מדבר/ת עם _____ בעל ת.ז. _____ ? (במידה וזה לא מי שעליו הראיון) האם אפשר לדבר איתו או האם יש מספר טלפון אחר שבו ניתן יהיה להשיג/ה? (הרצוי ביותר זה לעשות את הראיון ממקור ראשון ורק במידה והדבר אינו אפשרי או לא מתאפשר ניתן לעשותו בעזרת קרוב)

% במידה ומשיב השאלון הוא קרוב יש לעבור לשאלה הבאה :

מה גילך? (לסוקר, הגיל המינימלי הינו 18)

מה אתה בשביל _____ ?

1. בן/בת הזוג

2. בן/בת

3. אבא/אמא

4. אחר, פרט _____ הפסק שאלון

א. נתונים אישיים:

1.1.1 ראש משק הבית הוא בעל ההכנסה הגבוהה ביותר במידה ואין הכנסות, זה האדם המבוגר, האם הנך ראש משק הבית?

1. כן

2. לא, בן/בת הזוג

3. לא, קרבה אחרת לראש משק הבית, פרט _____

1.1.2 מה גילך? _____

1.1.3 מהו מצבך משפחתי

1. רווק/ה

2. נשוי/אה

3. אלמן/ה

4. גרוש/ה

5. פרוד/ה

1.1.4 האם גרים בבית באופן קבוע

1. זוג עם ילד/ים

2. הורה + ילד/ים

3. זוג ללא ילד/ים

4. אדם יחיד

5. אחר, פרט

6. מסרב לענות

דלג לשאלה 1.1.7

1.1.5 כמה ילדים מתחת לגיל 18 יש בבית?

1. כן, כמה? _____

2. לא

1.1.6 מה מספר המבוגרים מגיל 18 עד 24

1.1.7 מהו מספר האנשים הלנים בדירה (כולל חיילים ושוהים במוסדות אחרים)? _____ וכמה לנים מחוץ לבית ארבעה לילות ויותר בשבוע? _____

ב. השכלה

2.1 כמה שנים למדת או הנך לומד? _____ (כולל לימודים באוני', בישיבה, בקורס שנמשך לפחות שנה)

2.2 מהו התואר או התעודה הגבוה ביותר שקיבלת?

1. תעודת בי"ס יסודי או חטיבת ביניים (כולל אלו שהתחילו תיכון ולא סיימו)

2. תעודת סיום של בי"ס תיכון (לא תעודת בגרות)

3. תעודת בגרות

4. תעודת סיום של בי"ס על תיכון (שאינה תעודה אקדמית)

5. תואר אקדמי ראשון B.A או תואר אחר שמקביל לו

6. תואר אקדמי שני M.A או תואר אחר שמקביל לו (כולל דוקטור לרפואה)

7. תואר אקדמי שלישי PHD או תואר אחר שמקביל לו

8. תעודה אחרת _____

9. לא קיבל/לא יודע/לא רוצה לענות

2.3 מהו הסוג ביי"ס האחרון שבו למדת או שהנך לומד?

1. ביי"ס יסודי, חטי"ב (כולל חדר/"כותאב")

2. ביי"ס תיכון במסלול מקצועי/חקלאי (כולל ישיבה מקצועית)

3. ביי"ס תיכון במסלול עיוני (כולל ישיבה תיכונית)

4. ישיבה "גבוהה" (לא כולל ישיבה תיכונית)

5. ביי"ס על תיכון – לא במסלול לתואר אקדמי

6. מוסד לימודים לקראת תואר אקדמי

7. אחר _____

ג. פרטים על מקום העבודה

3.1.1 האם אתה עובד/ת?

1. כן עבור לשאלה 4.1.1

2. לא

3.1.2 האם הנך מחפש עבודה (כולל עבודה נוספת) באופן פעיל?

1. כן

2. לא { דלג לשאלה 3.1.4

3.1.3 באילו אמצעים אתה מחפש עבודה?

1. מודעות בעיתונים, באינטרנט וכדומה

2. חברה לשירותי כח אדם

3. לשכת העבודה של שירות התעסוקה

4. פנייה למעסיקים-בכתב או אישית

5. חברים קרובים

6. ניסיון להקים עסק או לעבוד באופן עצמאי

7. אחר, פרט _____

3.1.4

מקום עבודה משני	מקום עבודה עיקרי	מתי הפסקת את עבודתך האחרונה?
<u>תשובות 1 עד 5 לעבור לשאלון</u> <u>ללא מועסקים ותשובה 6 לפרק</u> ו'	<u>תשובות 1 עד 5 לעבור לשאלון</u> <u>ללא מועסקים ותשובה 6 לפרק</u> ו'	1. פחות מחצי שנה 2. חצי שנה עד פחות משנה 3. שנה עד פחות משנתיים 4. שנתיים עד פחות משלוש שנים 5. שלוש שנים עד פחות מחמש שנים 6. חמש שנים ומעלה 7. אחר, פרטי/_____

ד. מקום העבודה ותנאי העסקה-עבור מועסקים כיום

.4.1.1

מקום עבודה משני	מקום עבודה עיקרי	ענף כלכלי: מהו הענף הכלכלי בו את/ה עוסק/ת?*****
כתוב את מספר התשובה ____	כתוב את מספר התשובה ____	1. חקלאות 2. תעשייה 3. מסחר 4. חשמל, בינוי ומים 5. מסעדנות ואירוח 6. תחבורה 7. בנקאות ושירותים עסקיים 8. מנהל ציבורי, חינוך, בריאות ושירותים קהילתיים 9. היי-טק

4.1.2

מקום עבודה משני	מקום עבודה עיקרי	משלח יד: באיזה תחום את/ה עוסק/ת מן התחומים הבאים?
כתוב את מספר התשובה ___	כתוב את מספר התשובה ___	1. בעלי משלח יד אקדמי (קידומת 0) 2. בעלי מקצועות חופשיים וטכניים (קידומת 1) 3. מנהלים (קידומת 2) 4. עובדי פקידות(קידומת 3) 5. סוכנים, עובדי מכירות ועובדי שירותים(קידומת 4) 6. עובדים מקצועיים בחקלאות(קידומת 5) 7. עובדים מקצועיים בתעשייה, בבינוי ועובדים מקצועיים אחרים(קידומות 6-8) 8. עובדים בלתי-מקצועיים(קידומת 9) 9. בעלי משלח יד לא ידוע או חסרי משלח יד אזורי

4.1.3

מקום עבודה משני	מקום עבודה עיקרי	
כתוב את קוד העיסוק ___	כתוב את קוד העיסוק ___	מה משלח ידך?(%להציג את פירוט משלחי היד אשר נמצא בנספחים. לפי התחום המתאים ולבסוף לכתוב את קוד העיסוק)

%עפ"י מספר הקידומת שאל על עיסוקו המדויק. לדוג', עבור קידומת 4 פנה לרשימת משלחי-יד לסדר 4 והצג בפני המרואיין את הפירוט של משלחי-היד הרלוונטיים לעיסוק שלו

תנאי העסקה:

4.1.4

מקום עבודה משני	מקום עבודה עיקרי	לאיזה מגזר תעסוקתי את/ה שייך/ת?
כתוב את מספר התשובה _____	כתוב את מספר התשובה _____	<p>1. מגזר הציבורי</p> <p>א. ממשלה ורשויות מקומיות</p> <p>ב. מלכ"ר (כמו אוניברסיטאות וכו')</p> <p>2. סקטור הפרטי</p> <p>3. מסרב לענות</p>

4.1.5

מקום עבודה משני	מקום עבודה עיקרי	במקום עבודתך, האם הנך
<p>כתוב את מספר התשובה _____</p> <p><u>מי שענה 1 :</u></p> <p>1. א. האם אתה מקבל ת.משכורת? _____</p> <p>1. ב. כמה עובדים במקום עבודתך? 1. עד חמישה עובדים</p> <p>2. בין ששה לעשרים 3. בין עשרים ואחד למאה 4. בין 101 ל-200 5.</p> <p>6. בין 201 ל-400 7. מעל 1000 8. מסרב לענות/לא יודע</p> <p><u>מי שענה 2 :</u></p> <p>2. א. האם אתה עוסק זעיר-עצמאי המעסיק עד 4 שכירים? _____</p> <p>1. לא. עבור לשאלה 3א</p> <p>2. כן.</p> <p>2. ב. האם אתה נחשב בעל עסק זעיר באופן רשמי? _____</p> <p>1. כן</p> <p>2. לא. גאיפה אתה מקיים את העסק? (סמן)</p>	<p>כתוב את מספר התשובה _____</p> <p><u>מי שענה 1 :</u></p> <p>1. א. האם אתה מקבל ת.משכורת? _____</p> <p>1. ב. כמה עובדים במקום עבודתך? 1. עד חמישה עובדים</p> <p>2. בין ששה לעשרים 3. בין עשרים ואחד למאה 4. בין 101 ל-200 5.</p> <p>6. בין 201 ל-400 7. מעל 1000 8. מסרב לענות/לא יודע</p> <p><u>מי שענה 2 :</u></p> <p>2. א. האם אתה עוסק זעיר-עצמאי המעסיק עד 4 שכירים? _____</p> <p>1. לא. עבור לשאלה 3א</p> <p>2. כן.</p> <p>2. ב. האם אתה נחשב בעל עסק זעיר באופן רשמי? _____</p> <p>1. כן</p> <p>2. לא. גאיפה אתה מקיים את העסק? (סמן)</p>	<p>1. שכיר/ה {המשך לשאלה הבאה}</p> <p>2. עצמאי</p> <p>3. אחר _____</p> <p>4. מסרב לענות</p>

<p>בית/משרד/אצל לקוחות/אחר_</p> <p>ועובר לשאלה 4.3.1</p> <p><u>מי שענה "לא" בשאלה א2:</u></p> <p>3.א האם פתחת תיק עצמאי בביטוח לאומי?</p> <p>1.כן</p> <p>2.לא</p> <p>3.ב האם חצי מהכנסתך תלויה במעסיק אחד/לקוח בודד?</p> <p>3.ג האם אתה רשום כעוסק פטור/מורשה/חברה בע"מ במס ערך מוסף (מע"מ)?</p> <p>3.ד האם פתחת תיק במס הכנסה (ולא פתחת תיק ניכויים)?</p> <p>3.ה האם אתה נותן שירותי עבודה עבור לקוח על בסיס זמני תחת חוזה עבור משימה ספציפית?</p> <p>3.ו כמה חודשים אתה עובד תחת התנאים לעיל? _____ חודשים</p> <p>ועובר לשאלה 4.1.7</p> <p>מי שענה 4 ו-5 מסיים את הראיון</p>	<p>בית/משרד/אצל לקוחות/אחר_</p> <p>ועובר לשאלה 4.3.1</p> <p><u>מי שענה "לא" בשאלה א2:</u></p> <p>3.א האם פתחת תיק עצמאי בביטוח לאומי?</p> <p>1.כן</p> <p>2.לא</p> <p>3.ב האם חצי מהכנסתך תלויה במעסיק אחד/לקוח בודד?</p> <p>3.ג האם אתה רשום כעוסק פטור/מורשה/חברה בע"מ במס ערך מוסף (מע"מ)?</p> <p>3.ד האם פתחת תיק במס הכנסה (ולא פתחת תיק ניכויים)?</p> <p>3.ה האם אתה נותן שירותי עבודה עבור לקוח על בסיס זמני תחת חוזה עבור משימה ספציפית?</p> <p>3.ו כמה חודשים אתה עובד תחת התנאים לעיל? _____ חודשים</p> <p>ועובר לשאלה 4.1.7</p> <p>מי שענה 4 ו-5 מסיים את הראיון</p>	
---	---	--

4.1.6

מקום עבודה משני	מקום עבודה עיקרי	מי משלם את שכרך בעבודתך הנוכחית?
כתוב את מספר התשובה _____	כתוב את מספר התשובה _____	1. מקום העבודה 2. חברת כח אדם 3. קבלן 4. אחר _____ 5. מסרב לענות

4.1.7 רק למי שענה על שאלות 3-א-1.3 (פרילנסר)

1. איפה אתה מבצע את עיקר עבודתך? בית/משרד/אצל לקוחות/ אחר
2. מהי הסיבה העיקרית שבגינה אתה עובד בתור פרילנסר?
על מנת להיות אדון לעצמי/לא הצלחתי למצוא עבודה כשכיר/ כדי שתהיה לי גמישות רבה יותר בלוח הזמנים/ הגעתי לזה במקרה/ מקור הכנסה נוספת/ כך נהוג בתחום העיסוק שלי/על מנת לפתח את עצמי בצורה המיטבית
3. האם יש לך לקוח עיקרי? (למשל לקוח שאתה נותן לו שירות מעל 75% מזמן העבודה הכולל שלך כפרילנסר)
אם התשובה היא כן :
מהו משך הקשר? _____ חודשים / _____ שנים
מהי כמות השעות הממוצעת בחודש שאתה משקיע עבורו? _____ שעות
האם הקשר סדיר? (מספר שעות דומה כל חודש)
האם קיים לך החופש לסרב לבצע עבודה מסוימת עבור הלקוח העיקרי?
4. האם חתום על חוזים (ברבים)?
5. האם החוזים עליהם אתה חתום בדרך כלל הינם : לפי זמן / לפי עבודה / גם וגם.
- 6.

עבור לשאלה 4.2.3

4.2 זכויות במקום העבודה (לשכירים):

הזכות במקום העבודה	עבודה עיקרית	עבודה משנית
4.2.1 ביטחון תעסוקתי: האם אתה בעלת/קביעות במקום עבודתך?	כן/לא/לא יודע	כן/לא/לא יודע
4.2.2 האם אתה חתום על חוזה? לכמה חודשים?	כן/לא/לא יודע מס' חודשים _____	כן/לא/לא יודע מס' חודשים _____
4.2.3 האם אתה מאוגד בוועד עובדים או כל איגוד אחר הנועד להגן עלייך?	כן/לא/לא יודע	כן/לא/לא יודע
4.2.4 קרן פנסיה או קופת גמל?	כן/לא/לא יודע	כן/לא/לא יודע
4.2.5 קרן השתלמות?	כן/לא/לא יודע	כן/לא/לא יודע
4.2.6 החזר הוצאות נסיעה לעבודה?	כן/לא/לא יודע	כן/לא/לא יודע
4.2.7 כמה זמן לוקח לך להגיע אל מקום עבודתך?	_____ דקות	_____ דקות
4.2.9 איך אתה מגיע למקום עבודתך?	רכב/אוטובוס/ברגל/אופניים/ אחר _____	רכב/אוטובוס/ברגל/אופניים/ אחר _____
אם ענה לא חמש שש פעמים יש לשאול אותו מדוע אין הוא זכאי לרוב/לכל התנאים הנ"ל		

כך/לא/לא יודע	כך/לא/לא יודע	4.3.1 מהו הותק בעבודה: מהו הותק שצברת במקום עבודתך?
כך/לא/לא יודע	כך/לא/לא יודע	4.3.2 כמה הותק שלך בענף/בתחום?
סמן: ארוחות/שי לחג/מעונות יום לילדים/ביגוד/ליסינג/טלפון נייד/אחר _____	סמן: ארוחות/שי לחג/מעונות יום לילדים/ביגוד/ליסינג/טלפון נייד/אחר _____	4.3.3 האם במקום עבודתך אתה זכאי להטבות נוספות?
		4.3.4 כמה שנים אתה עובד ברוטו, כלומר מהעבודה הראשונה ועד היום גם אם לא היה רצף של עבודה?

4.3.5

מקום עבודה משני	מקום עבודה עיקרי	
כתוב את המספר ____	כתוב את המספר ____	בממוצע, כמה שעות בשבוע את/ה עובד/ת?

4.3.6

מקום עבודה משני	מקום עבודה עיקרי	האם המשרה שלך נחשבת כמשרה מלאה?
כתוב את מספר התשובה ____	כתוב את מספר התשובה ____	1. כן, משרה מלאה 2. לא, משרה חלקית 3. אחר _____

4.3.7

עבודה משנית	עבודה עיקרית	שכרך משולם לך
כתוב את מספר התשובה ____	כתוב את מספר התשובה ____	1. לפי שעות 2. לפי יום עבודה 3. לפי חודש עבודה 4. עבודה (פרויקט, מפגש וכד') 5. אחר

4.3.8 גם לעוסק זעיר ולפריילנסר

מקום עבודה משני	מקום עבודה עיקרי	
ש"ח לחודש _____ ש"ח ליום _____ ש"ח לשעה _____	ש"ח לחודש _____ ש"ח ליום _____ ש"ח לשעה _____	מהו שכרך ברוטו במקום העבודה? (כלומר, לפני מיסים ודמי ביטוח)
ש"ח לחודש _____ ש"ח ליום _____ ש"ח לשעה _____	ש"ח לחודש _____ ש"ח ליום _____ ש"ח לשעה _____	מהו שכרך נטו במקום העבודה?
		במידה ובן/בת הזוג עובד/ת מהו השכר? (ברוטו/נטו-יש להקיף)

ה. מקום העבודה ותנאי העסקה-עבור לא מועסקים בחמש שנים האחרונות:

% הקדמה, יש להגיד את המשפט הבא : בשאלות הבאות ובתשובותיך התייחס/י למקום העבודה האחרון :

5.1.1

מקום עבודה משני	מקום עבודה עיקרי	מהו הענף הכלכלי אליו השתייכת, עפ"י מקום עבודתך האחרון?
כתוב את מספר התשובה _____	כתוב את מספר התשובה _____	1.חקלאות 2.תעשייה 3.מסחר 4.חשמל, בינוי ומים 5.מסעדנות ואירוח 6.תחבורה 7.בנקאות ושירותים עסקיים 8.מנהל ציבורי, חינוך, בריאות ושירותים קהילתיים 9.היי-טק

5.1.2

מקום עבודה משני	מקום עבודה עיקרי	משלח יד: באיזה תחום מן התחומים הבאים עסקת, במקום עבודתך האחרון?
כתוב את מספר התשובה ___	כתוב את מספר התשובה ___	<p>1. בעלי משלח יד אקדמי (קידומת 0)</p> <p>2. בעלי מקצועות חופשיים וטכניים (קידומת 1)</p> <p>3. מנהלים (קידומת 2)</p> <p>4. עובדי פקידות(קידומת 3)</p> <p>5. סוכנים, עובדי מכירות ועובדי שירותים(קידומת 4)</p> <p>6. עובדים מקצועיים בחקלאות(קידומת 5)</p> <p>7. עובדים מקצועיים בתעשייה, בבינוי ועובדים מקצועיים אחרים(קידומות 6-8)</p> <p>8. עובדים בלתי-מקצועיים(קידומת 9)</p> <p>9. בעלי משלח יד לא ידוע או חסרי משלח יד אזרחי</p>

5.1.3

מקום עבודה משני	מקום עבודה עיקרי	
כתוב את קוד העיסוק ___	כתוב את קוד העיסוק ___	מה היה משלח ידך?(%להציג את פירוט משלחי היד אשר נמצא בנספחים. לפי התחום המתאים ולבסוף לכתוב את קוד העיסוק)

תנאי העסקה:

5.1.4 לאיזה מגזר תעסוקתי השתייכת?

מקום עבודה משני	מקום עבודה עיקרי	לאיזה מגזר תעסוקתי השתייכת?
כתוב את מספר התשובה ____	כתוב את מספר התשובה ____	1. מגזר הציבורי – ממשלה ורשויות מקומיות 2. מגזר הציבורי-מלכ"ר (כמו אוניברסיטאות וכו') 3. סקטור הפרטי

5.1.5

מקום עבודה משני	מקום עבודה עיקרי	במקום עבודתך האחרון, היית
<p>כתוב את מספר התשובה ____</p> <p><u>מי שענה 1 :</u></p> <p>1. האם אתה מקבל ת.משכורת? ____</p> <p>1. כמה עובדים במקום עבודתך? 1. עד חמישה עובדים 2. בין ששה לעשרים 3. בין עשרים ואחד למאה 4. בין 101 ל-200 5. בין 201 ל-400 6. בין 401 ל-1000 7. מעל 1000 8. מסרב לענות/לא יודע</p> <p><u>מי שענה 2 :</u></p> <p>2. האם אתה עוסק זעיר-עצמאי המעסיק עד 4 שכירים? ____</p> <p>1. לא. עבור לשאלה 3א 2. כן.</p> <p>2. האם אתה נחשב בעל עסק זעיר באופן רשמי? ____</p> <p>1. כן 2. לא. גאיפה אתה מקיים את העסק? (סמן)</p> <p>בית/משרד/אצל לקוחות/אחר_</p>	<p>כתוב את מספר התשובה ____</p> <p><u>מי שענה 1 :</u></p> <p>1. האם אתה מקבל ת.משכורת? ____</p> <p>1. כמה עובדים במקום עבודתך? 1. עד חמישה עובדים 2. בין ששה לעשרים 3. בין עשרים ואחד למאה 4. בין 101 ל-200 5. בין 201 ל-400 6. בין 401 ל-1000 7. מעל 1000 8. מסרב לענות/לא יודע</p> <p><u>מי שענה 2 :</u></p> <p>2. האם אתה עוסק זעיר-עצמאי המעסיק עד 4 שכירים? ____</p> <p>1. לא. עבור לשאלה 3א 2. כן.</p> <p>2. האם אתה נחשב בעל עסק זעיר באופן רשמי? ____</p> <p>1. כן 2. לא. גאיפה אתה מקיים את העסק? (סמן)</p> <p>בית/משרד/אצל לקוחות/אחר_</p>	<p>1. שכיר/ה { המשך לשאלה הבאה }</p> <p>2. עצמאי</p> <p>3. אחר _____</p> <p>4. מסרב לענות</p>

<p>ועובר לשאלה 4.3.1</p> <p><u>מי שענה "לא" בשאלה 2א:</u></p> <p>3.א האם פתחת תיק עצמאי בביטוח לאומי?</p> <p>1.כן</p> <p>2.לא</p> <p>3.ב האם חצי מהכנסתך תלויה במעסיק אחד/לקוח בודד?</p> <p>3.ג האם אתה רשום כעוסק פטור/מורשה/חברה בע"מ במס ערך מוסף (מע"מ)?</p> <p>3.ד האם פתחת תיק במס הכנסה (ולא פתחת תיק ניכויים)?</p> <p>3.ה האם אתה נותן שירותי עבודה עבור לקוח על בסיס זמני תחת חוזה עבור משימה ספציפית?</p> <p>3.ו כמה חודשים אתה עובד תחת התנאים לעיל? _____ חודשים</p> <p>ועובר לשאלה 5.1.7</p> <p>מי שענה 4 ו-5 מסיים את הראיון</p>	<p>ועובר לשאלה 4.3.1</p> <p><u>מי שענה "לא" בשאלה 2א:</u></p> <p>3.א האם פתחת תיק עצמאי בביטוח לאומי?</p> <p>1.כן</p> <p>2.לא</p> <p>3.ב האם חצי מהכנסתך תלויה במעסיק אחד/לקוח בודד?</p> <p>3.ג האם אתה רשום כעוסק פטור/מורשה/חברה בע"מ במס ערך מוסף (מע"מ)?</p> <p>3.ד האם פתחת תיק במס הכנסה (ולא פתחת תיק ניכויים)?</p> <p>3.ה האם אתה נותן שירותי עבודה עבור לקוח על בסיס זמני תחת חוזה עבור משימה ספציפית?</p> <p>3.ו כמה חודשים אתה עובד תחת התנאים לעיל? _____ חודשים</p> <p>ועובר לשאלה 5.1.7</p> <p>מי שענה 4 ו-5 מסיים את הראיון</p>	
---	---	--

5.1.6

מקום עבודה משני	מקום עבודה עיקרי	מי שילם את שכרך בעבודתך האחרונה?
כתוב את מספר התשובה _____	כתוב את מספר התשובה _____	1.מקום העבודה 2.חברת כח אדם 3.קבלן 4.אחר _____ 5.מסרב לענות

5.1.7 רק למי שענה על שאלות 3.א- 3.ו (פרילנסר)

- איפה אתה מבצע את עיקר עבודתך? בית/משרד/אצל לקוחות/ אחר
- מהי הסיבה העיקרית שבגינה אתה עובד בתור פרילנסר? על מנת להיות אדון לעצמי/לא הצלחתי למצוא עבודה כשכיר/ כדי שתהיה לי גמישות רבה יותר בלוח הזמנים/ הגעתי לזה במקרה/ מקור הכנסה נוספת/ כך נהוג בתחום העיסוק שלי/על מנת לפתח את עצמי בצורה המיטבית

3. האם יש לך לקוח עיקרי? (למשל לקוח שאתה נותן לו שירות מעל 75% מזמן העבודה הכולל שלך כפרינסר)
 אם התשובה היא כן :
 מהו משך הקשר? _____ חודשים / _____ שנים
 מהי כמות השעות הממוצעת בחודש שאתה משקיע עבורו? _____ שעות
 האם הקשר סדיר? (מספר שעות דומה כל חודש)
 האם קיים לך החופש לסרב לבצע עבודה מסוימת עבור הלקוח העיקרי?
4. האם חתום על חוזים (ברבים)?
5. האם החוזים עליהם אתה חתום בדרך כלל הינם : לפי זמן / לפי עבודה / גם וגם.

5.1.8

מקום עבודה משני	מקום עבודה עיקרי	
כתוב את המספר _____	כתוב את המספר _____	בממוצע, כמה שעות בשבוע את/ה עבדת?

5.1.9

מקום עבודה משני	מקום עבודה עיקרי	א. האם המשרה שלך נחשבה כמשרה מלאה?
כתוב את מספר התשובה _____	כתוב את מספר התשובה _____	1. כן, משרה מלאה 2. לא, משרה חלקית 3. אחר _____
כתוב את מספר התשובה _____	כתוב את מספר התשובה _____	ב. האם היית רוצה להרחיב את היקף המשרה? 1. כן 2. לא

5.1.10

עבודה משנית	עבודה עיקרית	שכרך נקבע עפ"י בסיס
כתוב את מספר התשובה _____	כתוב את מספר התשובה _____	1. חודשי 2. יומי 3. שעתי 4. עבודה (פרויקט, מפגש וכד') 5. אחר

5.2.1

<u>מקום עבודה משני</u>	<u>מקום עבודה עיקרי</u>	
ש"ח לחודש _____ ש"ח ליום _____ ש"ח לשעה _____	ש"ח לחודש _____ ש"ח ליום _____ ש"ח לשעה _____	מהו שכרך ברוטו במקום העבודה? (כלומר, לפני מיסים ודמי ביטוח)
ש"ח לחודש _____ ש"ח ליום _____ ש"ח לשעה _____	ש"ח לחודש _____ ש"ח ליום _____ ש"ח לשעה _____	מהו שכרך נטו במקום העבודה?
		במידה ובן/בת הזוג עובד/ת מהו השכר? (ברוטו/נטו-יש להקיף)

5.2.3 האם הפסקת לעבוד במקום העבודה האחרון כי:

<u>מקום עבודה משני</u>	<u>מקום עבודה עיקרי</u>	האם הפסקת לעבוד במקום העבודה האחרון כי:
כתוב את מספר התשובה _____	כתוב את מספר התשובה _____	1. פוטרת עקב צמצומים 2. העבודה/החוויה הסתיימו (כולל עבודה עונתית) 3. פוטרת מסיבות אחרות 4. התפטר-סיבה 5. יציאה לפנסיה 6. לימודים 7. שירות בצה"ל 8. סיבה אחרת, פרטי/_____

ו. מצב סוציו-אקונומי

6. מקור הכנסה נוסף:

מקור ההכנסה	אם היתה הכנסה ממקור זה כתוב את גובה הסכום אם היתה ואינו זוכר את הסכום רשום 999 אם לא קיבל השאר ריק.
6.1.1 הכנסה כוללת של בן/בת הזוג	

	6.1.2 הכנסה מפיקדונות
	6.1.3 הכנסה ממניות והשקעות
	6.1.4 מענק ממס הכנסה (זה שהולכים אליו לדואר)
	6.1.5 השכרת נכס
	6.1.6 אחר, פרט _____

6.1.7 מהי ההכנסה המשפחתית נטו לחודש שלכם מכל המקורות (עבודה, פנסיה, קצבאות, הון וכו') בממוצע?

עד 1,000	1,000-2,000	2,000-3,000	3,000-4,000	4,000-5,000	5,000-6,000	6,000-7,000	7,000-8,000	8,000-9,000	9,000-10,000	10,000-15,000 פרט _____	15,000-20,000 פרט _____	מעל 20,000 פרט _____
1. עד 1,000	2. 1,001-2,000	3. 2,001-3,000	4. 3,001-4,000	5. 4,001-5,000	6. 5,001-6,000	7. 6,001-7,000	8. 7,001-8,000	9. 8,001-9,000	10. 9,001-10,000	11. 10,001-15,000 פרט _____	12. 15,001-20,000 פרט _____	13. מעל 20,000 פרט _____

6.1.8 האם אתה/בעלת דירה?

1. כן

2. לא, מקבל דיור ציבורי (עמידר וכו')

3. לא, מקבל סיוע בשכ"ד ממשרד השיכון או מקור אחר

4. לא, לא מקבל סיוע

5. אחר _____

6.1.9 האם יש לכם תשלומי משכנתא או הלוואות לרכישת דירה? כן/לא

6.2.1 האם יש לך הלוואות מלבד תשלומי המשכנתא?

1.1 עד 20,000 2.1 20,001-60,000 3.1 60,001-100,000 4.1 100,001-500,000 5.1 מעל 500,000
6.1 מסרב לענות/לא יודע

2. לא

6.2.2 מהו ההחזר החודשי שאתה/נדרש לשלם עבור כיסוי ההלוואות? _____

6.2.3 האם אתה/בעלת רכב? כן/לא

6.2.4 בכמה אתה/מעריך/ה את שווי הרכב? _____

6.2.5 האם מועסקת בדירתך עוזרת או מטפלת בשכר?

1. כן

2. לא {דלג לשאלה 6.3.1}

6.2.6 האם העוזר/ת או מטפל/ת עבדו שבוע שעבר?

1.כן

2.לא

6.2.7 האם את/ה מקבל/ת להנחה בארנונה? כן/לא

6.2.8 האם את/ה מקבל/ת להנחה בתשלום חשמל? כן/לא

6.2.9 האם את/ה מקבל/ת להנחה בתשלום מים? כן/לא

6.2.10 האם קיבלת בשנה האחרונה מענק מס הכנסה? כן/לא

פרטים דמוגרפיים:

7.1.1. האם אתה?

1.יהודי

2.ערבי נוצרי

3.ערבי מוסלמי

4.צירקסי/דרוזי

5.ערבי בדואי

6.אחר _____

7.מסרב לענות

7.1.2 רמת דתיות: איך את/ה מגדיר/ה את עצמך מבחינה דתית?

1.חילונית

2.מסורתית

3.דתיה

4.חרדית/דתי אדוק (בעדות אחרות)

5.מסרב/ת לענות

7.1.3 באיזו ארץ נולדת?

1.ישראל {דלג לשאלה 2.1.}

2.חו"ל, פרט _____

7.1.4 באיזו שנה עלית ארצה? _____

7.1.5 באיזה מחוז אתה עובד?

ירושלים/צפון/חיפה/מרכז/תל-אביב/דרום/יו"ש

רשימת משלחי היד

	סדר
סדר 0 - בעלי משלח יד אקדמי	
ביולוגים, פרמקולוגים ובעלי משלח יד דומה	00
כימאים, פיסיקאים, מתמטיקאים ובעלי משלח יד דומה	01
מהנדסים ואדריכלים	02
רופאים, רוקחים ווטרינרים	03
שופטים ועורכי דין	04
כלכלנים, פסיכולוגים, רואי חשבון ובעלי משלח יד דומה	05
בעלי משלח יד אקדמי במדעי הרוח	06
מרצים במוסדות אקדמיים	07
עובדי הוראה במוסדות על-תיכונים ועל-יסודיים	08
בעלי משלח יד אקדמי בשירותי דת	09
סדר 1 - בעלי מקצועות חופשיים וטכניים	
הנדסאים וטכנאים במדעי הטבע	10
הנדסאים וטכנאים בהנדסה אזרחית	11
הנדסאי וטכנאי חשמל, אלקטרוניקה, מכונות ואחרים	12
הנדסאי מחשב וטכנאי מחשב	13
מפעילי ציוד תקשורת, ציוד רפואי וצלמים	14
עובדי מעבדה רפואית, אחיות ואחרים במקצועות פרה-רפואיים	15
עובדי הוראה בבתי ספר יסודיים ובגני ילדים ומדריכים חברתיים	16
עיתונאים ועובדי אמנות וספורט	17
מבקרי חשבונות ותמחירנים	18
עובדים בשירותי דת	19
הנדסאים וטכנאים בצ"נ	X1
סדר 2 - מנהלים	
חברי הרשות המחוקקת וראשי הרשות המבצעת	20
מנהלים כלליים	21
מנהלים בכירים	22
מזכירי רשויות מקומיות ומנהלים אחרים	23
סדר 3 - עובדי פקידות	

פקידי מיסוי, רישוי וזכאות	30
עובדי חשבונות	31
קופאים, פקידי בנקים וחברות אשראי	32
עובדי מזכירות	33
מחסנאים ופקידי תעבורה	34
פקידי דואר	35
פקידי קבלת קהל ומפעילי ציוד משרדי	36
פקידים אחרים	37
פקידים בצ"נ	X3

סדר 4 - סוכנים, עובדי מכירות ועובדי שירותים

סוכנים של שירותים פיננסיים ועסקיים	40
סיטונאים וסוכנים של שירותי מסחר	41
מוכרים, זבנים ודוגמנים	42
מורי דרך ודיילים	43
עובדים בשירותי הארחה ואוכל	44
מטפלים	45
עובדי ביטחון	46
עובדי שירותים אחרים	47
סוכנים בצ"נ	X4

סדר 5 - עובדים מקצועיים בחקלאות

עובדים בגידולי שדה ובמטעים	50
עובדים בגידול בעלי חיים	51
עובדים במשק מעורב (גידול שדה ובעלי חיים) ואחרים	52
עובדים מקצועיים בייעור	53
עובדי דיג וציד	54

סדר 6-8 - עובדים מקצועיים בתעשייה, בבינוי ועובדים מקצועיים אחרים

מעבדי מתכת גולמית	60
פחחים, רתכים, מסגרים ועובדים במוצרי מתכת מוגמרים	61
מכונאים	62
מפעילי ציוד להפקת אנרגיה וטיפול במים	63
חשמלאים ואלקטרונאים	64
מרכיבים ומתקנים של מכשירים מדויקים וצורפים	65
עובדי יהלומים	66
מפעילי ציוד חפירה, סלילה והרמה	67
כורים וחוצבים	68
בנאים ועובדי בניין	69

שרברבים ועובדי צנרת	70
צבעים וסיידים	71
עובדי עץ ונגרים	72
עובדים בהכנת מזון, משקאות וטבק	73
עובדי טווייה, אריגה וסריגה ועובדי אשפרה	74
חייטים ותופרים	75
עובדים בייצור נעליים ומוצרי עור אחרים	76
עובדי דפוס	77
פועלי ייצור נייר, קרטון ומוצריהם	78
פועלים בתהליכי ייצור של מוצרים כימיים (פרט לפלסטיק וגומי)	79
פועלים בתהליכי ייצור פלסטיק, גומי ומוצריהם	80
יוצקי בטון ופועלי ייצור מוצרים מינרליים אל-מתכתיים (פרט לקרמיקה ולזכוכית)	81
מעבדי קרמיקה וזכוכית	82
ימאים ועובדים בהפעלת רכבת	83
נהגים	84
עובדי אריזה במכונה	85
פועלים מקצועיים בצ"נ	X8
סדר 9 - עובדים בלתי-מקצועיים	
רוכלים ונותני שירותים ברחוב	90
עובדי ניקיון במבנים, עובדי מטבח ועובדי מכבסות	91
חצרנים, שמשים ועובדי ניקיון אחרים	92
שומרים, שליחים, סדרנים ואחרים	93
סבלים וסוורים	94
עובדים בלתי-מקצועיים בקטיף, באריזה, במיון ובסידור סחורות	95
עובדים בלתי-מקצועיים בהכשרת קרקע ופועלי כבישים	96
עובדים בלתי-מקצועיים אחרים	97
עובדים בלתי-מקצועיים בצ"נ	X9
XX - בעלי משלח יד לא ידוע או חסרי משלח יד אזרחי	

הביטחון הסוציאלי של הפריילנסרים בישראל

שינויים בשוק העבודה בעשורים האחרונים הגדילו את שיעורם של העצמאים ויצרו בתוכם קבוצה מובחנת עם דמיון גדול ביכולות ובצורת ההעסקה בפועל בינה לבין שכירים - הפריילנסרים. פריילנסר הינו עצמאי אשר אינו מעסיק עובדים ואשר הרוב המכריע של הכנסתו באה ממקור יחיד עימו מתקיימים לעיתים יחסים הדומים ליחסי מעסיק-מועסק. בדרך כלל אין הפריילנסר נהנה מזכויות והגנות אשר יש לשכיר, אך חלות עליו כל החובות המוטלים על עצמאי. פער זה יצר אצל הפריילנסרים קשיים וצרכים ייחודיים. כמו עצמאים, הנמצאים בסיכון גבוה יותר לעוני, הם חשופים לחוסר ודאות בהכנסות ובביטחון התעסוקתי. מעמד זה מספק אמנם יתרונות הדומים ליתרונותיהם של העצמאים, כגון גמישות מוגברת בשעות העבודה, אך ככל הנראה חלק משמעותי מן הפריילנסרים לא נמצא בצורת תעסוקה זו מבחירה. כמו כן, למרות שפעמים רבות תשלומי הביטוח הלאומי שלהם גבוהים יותר משל שכירים, הם בדרך כלל זכאים לפחות. מחקר זה ממפה את מאפייני מעמד זה בארץ ובעולם, את צרכיו ואת קשייו. כמו-כן, המסמך מציע המלצות למדיניות שתענה על צרכי הפריילנסרים מבלי לפגוע ביתרונות ובתועלות שיש להם מעצם אופן העסקתם.
